

ПРОСВЈЕТА.

ЛИСТ ЗА ЦРКВУ, ШКОЛУ И ПОУКУ.

УРЕЂУЈЕ Ј. СУНДЕЧИЋ.

СВЕСКА

VII.

Издави почетком свакога мјесеца од 2—2½ табака. — Цијена је у Црној Гори фор. 2; а изван ње фор. 3. — Рукописи се не враћају, а предлаже се шаљу високопочасној консисторији Митрополије цетињске. — Сва писма и Новине у замену, шаљу се на уредника у Котор (Cattaro). Писма пак треба да буду франкирана и власторучнијем потписом утврђена ради знања од кога долазе; ма и не било потписа на дописима. — Предплаћа се на сву годину или на по године.

ГОДИНА

РИЈЕЧ У СВОЈЕ ВРХЈЕМЕ,
С ОБЗИРОМ НА ОПЉУ СЛОВЕНСКУ ДОМОВИНУ.

Посвећена свој словенској Омладини,
која се учи.

„Омладино наша, круна,
„Омладино вјежа, аска,
„Живахне су твоје силе,
„А душевне моћи чиле,
„Крвца врела, срце смјело,
„Бистро око, ведро чело,
„Груд напета — чувства луна,
„А младост ти свему круна!...
„Омладино!... с тобом Бог:
„Ти си нада рода свог! — “

Проговорио сам у „*Просвјети*“ (свеска IV.) понајпрво нашим Свештеницима — православнијем и католицима — ни мање ни више једнијем но другијем; него свима тако и једнако. Затијем проговорио сам и свијем нама, који се науком бавимо; и, као они, који нешта више знамо: вршимо свој апостолат у народу. А сад ево ме и к теби, мила Омладино наша, која се мучиш да научиш и да нас старе трудбенике у апостолату замијениш.

Отрагу пунијех тридесет година и озго наведеној уводној китици одне своје пјесме намијенене „*Млој Омладини*“, довикнуо јој онако и позвао је, да ционе уз просвјету и да што оштрије тимине глупости гони, уз своју једну опомену:

„Ах! наша ни још просвјета
„Нема жељна свог полета:
„Није у праху, — не дај Бог;
„Ал' е' ви дигла није много....
„Младих сила још ни жуди,
„Младих срца младих груди,
„Да се лакше небу вине,
„Те заблиста и просине. — “

Ове ријечи биле су онда управљене Омладини свега словенскога Југа; па тако исто и ову своју „*Ријеч*“ упућујем свој Омладини која се учи, од Триглава до Црнога мора и од Дунава до Јадранскијех обала.

Није наш народ никад природнију изреку изговорио, мимо ону, којом каза: „На млађима свјет остаје. — “

У старијем људима малаксава крв, изнемаже тијело, жиле

NACIONALNA
BIBLIOTEKA
CRNE GORE
DURĐEVIC

се укрућују, у срцама им понестаје живости и жара; све се превија к земљи, да се и опет њој у њедра поврне: док у Омладини тече крв као бујица, те јој силно оживљава умне и тјелесне моћи, и срца јој разгријева и зажиже њекијем непреодољивијем пламовима; па, ко ли би знао казати доклен се и до какве висине подигнути може млада душа на крилима свога свјежег ума и чиле своје маште?...

Јест:... „На млађима свјет остаје. —“ Ова се истина ни чим опроврћи не може. — Него, тешко га си и опет младости без извјежбаног ока старијих људи и без њиховијех очелченијех мишица, као што је тешко лађи, којој не одребује правац вјешто капетаново око, и не влада крмилном рука прокушаног старог кормилара. —

Јест:... „На млађима свјет остаје. —“ Али шта би могли млађи: када им њихови старији не би били прокрчили понајтврђе кланце јадиковце и показали им путове по којима се к напретку допире?... Војсковође су обично стари људи; али ипак својијем умом и својим искуством ријешавају судбину читавијех војничкијех армада.

Јест:... „На млађима свјет остаје. —“ Али куд би допрле чете без ваљана, вриједна, трезвена, опрезна, разборита и предвидљива четобапе?... Куда ли би доспјело стадо без будна, позорљива и ревна пастира?... Шта ли би се догодило с оном дружином,

која би морала неку плаовиту ријеку прегазити, а не би било тога, који би јој прави гџ показо?... Зар чете не би могле допасти у непроходиве шкрипце и међу љуте душмане; зар стадо не би без поштеде изложено остало нападају мркијех вукова; и зар се она дружина не би могла подавити у вртлозима и ријечнијем вировима? —

Они извјежбани капетани, прокушани кормилари, изучене војсковође, трезвене и предвидљиве четобапе, будни пастири и вјешти показивачи правога гџа преко ријеке живота: то су они стари људи; или да боље рекнемо: то су вам они Богом одобрани мужеви, који су божијом помоћу сачували и у дубокој старости свуколику снагу свога ума у свој својој цјелини; а вијећница издала ни млађаност духа и срца, поред гомиле сваковрснога искуства и свестраног познавања људскијех судба и околности.

Код свијех на свијету народџа такови су људи бивали у великој пошти код млађијех нараштајџа, њихове су се ријечи слушале и савјети су се њихови примали као ораколски савијети. Они су, и по појединце и по читаве народе, бивали носиоцима праве благодати и узроцима правога људскога напретка и среће. И колико је светијим бивао Омладини ауторитет таковијех људи: толико је више цвало и напредовало благостање онога народа, којем су они припадали.

Али, драга моја Омладино, за часак к себи дођи и буди праведна, па са мном заједно признај, да је барем данас код Словенства пропао сваки ауторитет старијих, умнијих, душевнијих, достојанственијих и искуснијих људи; или се напротив, грдном нашим штетом и жалости, такови ауторитет не ријетко усређује у некијем особама, које боље знаду викати на браћу, браћу клеветати и освађати, поткопавати и рушити сваку брацку слогу, тровати брацку узајамност и угријаном главом стварати ласкаве обмане, које немају у себи ништа, осим голе празноће и пролазнога дима.

Јест:... „На млађима свјет остаје...“ Али ако млађи не оставе ваља подготовљени да народно дјело руководе, па још се поређају под заставе мртвијех себичњака и занешењака: хоћеш ли нећеш ли, мора народно дјело у назадак поћи и, кад ли тада, распрснути се и пропасти.

И баш за то, што „на млађима свјет остаје“: треба, да се Омладина спрема правом и зрелом науком за живот; или да тачније кажем, за она огромна дјела, која млађи нараштају у животу чекају. — Питали Циогена: „Што је најтеже што земља на себи носи?“ — Одговори: „Човјек незналица“ — А опет кад су Талеа упитали, ко ли би се срећнијим назвати могао — рече: „Онај који поред здрава тијела посједује изучену памет.“

Видиш, Омладино моја, по ријечима те двојице грчкијех мудраца, да смо без ваљане науке: или највећа тегога, коју земља вуче; или напротив, да с изученом памети, можемо казати ђ смо само тада срећни.

Него ја ти вазда и вијек уз науку додајем прислове „праву“, „ваљану“, „добру“, „зрелу“, „озбиљну“ и овијем подобне; а све зато, што кривом, трулом, хрђавом, поквареном, незрелом и изопаченом науком, не можемо никад и никако постати срећом свога народа и своје народне будућности.

Тече спрема да прими у наследство народно дјело и да га напредује: тај не смије, моја Омладино, за живу главу одаљити се од стазе поштења, врлине, значаја, вијерности, дужности и сваке људске дужности; тај не смије на Бога похулити ни божијој се вјери издати; не смије стварати од воље невољу, нити се смије заносити за никаквим лаживим и непоштенијем начелима ни блудити за празнијем утоцијама.

Смајлс (Smiles) управ божанствено каже: „Човјеку, којему „се умнијех очију није ни „кад божанствени дах до „дирнуо, свијет је само не „ка празнина, или за најви „ше њека галерија слика; „док је научну човјеку сва „ки најскровитији закутак „земље пуна блиставила.“ — Даклен, ако нам се, мила Омладино, не косне божанствени дах нашијех умнијех зјеница:

онда ће ни не само земља бити празна, или ће нам се за највише указивати као каква галерија слика: него ће нам и иста домовина празна бити; или ћемо и на њу гледати, као на неку галерију слика, које, што су ни даље од очију, даље су ни и од срца.

Рекао је *Бакон*, да човјек онолико може колико зна; а *Питтагора* је казао, да онај који зна онолико колико се знати може, јест бог међу људима: даклен по мјери знања, мјере се људи што су и колико важе.

Ако ти, предрага Омладино, желиш његда постати од праве и озбиљне користи за књигу, за стварни и за национални интерес свога народа, док се у твојим дани онако, као што челице чине: обилази од цвјетића до цвјетића и сисај из њих само слатки сок, а од отровнога сока бјежи; јер, вјеруј, да и у науци, као и у ономе цвијећу, има поред небеске сласти и мудрости, доста и доста смртоноснога отрова. — Надојиш ли се чистијем и мириснијем медом науке: ето среће и божије помоћи по-те и по твој народ; насрчеш ли се пак горкога и отровнога сока, којег и на претек има у модерној науци, у науци наше доби: ето грдна и огромна зла и невоље, и по тебе исту и по твој исти народ; јер уносом онога чистога и мириснога меда: прели ћеш из свога срца и уселити ћеш у срце народу саму сладост од науке; док уносом отровнога сока: разтровала би народу, не само срце,

као што је случајно и твоје, него би му још окужила и ум и душу; а растровану народу мучно се налази лијека, којим би му се помоћи могло.

Боже мој!... Наши пријетци са много мање науке, и с много више живе вјере и божијега страха, — у љутоме ропству и под притиском најжешће тираније, — дивно ли су се држали и одржали; а ми: у самоме јеку просвјетнога вијека, очевидно нагињемо к срамотној својој погибији!... Љубав се код нас у срамоћења претвара; патриотизам се жртвује егоизму; мудрост се у блудње и лудила обраћа; на одговорности се мало пази и заборавља се једва, и то под силу, чувају; вјечита се права људина у утопијама губе; на Бога се и душу ријетко ко осврће, и савијест се дужи најпакленијим доскочицама.... Овако се даље не може!...

Код свијех културнијех народа: Омладина је прва, која пристаје уз најгенерознија и најправеднија начела, па се често пута и на заклање за такова начела излаже. Бива понекад она заведена и обманута; али се и брзо осјети и тргне на-се од заблуде и пријеваре.

Јадна ли би она Омладина била, која не би проникла, да у себичнијем циљевима не почива никаква срећа народна, и да се у таковијем циљевима не крије: или њека грдна пакост и злоба; или често пута и њеко лично прљаво користољубље! —

Бивало је и бивати ће лажнијех пророка, продрзљивијех обманивача, пренадувенијех учитеља, фарисеја, мрзитеља брацке слоге и љубави и проповједника међусобнога раздора, сљепоће и лудила. — Бивало је и бивати ће лажи-апостола, који дрско и безумно устају да поричу Богу божанствено суштествовање, Христу посинаштво у Богу, религији и цркви благодатну силу: те кроз то трају све божије и људске уредбе и поништују још и сами морални закон. —

О, премила Омладино, промисли и размисли, просуди и згрови се, куда би и гдје би доспјели они војници, или они ученици, под заставама споменутијех надужењака и антихриста. Не видиш ли, ка' да одима и долазиш, преужасну безданјаму, која зијева да нештедљиво и немилостиво прогута и оне слијепе вође и њихове заведене сљедбенике!.. Вјеруј, Омладино, што није с Богом и у Богу: то ваља да по злу пође и да у злу заглави. —

Омладино драга, твој је позив свет; задатак ти је велик, и претешке су твоје дужности. А све остаје на теби: ваља да свето свој позив вршиш; треба да величину свога задатка схватиш; мораш да превијаш врат пред тежином сваке твоје дужности. —

И тако, благословљена Омладино наша, која се учиш, или која си се од скоро школскијех зидова опростила, — твој је позив понајпрво свет, колико

ма која светиња на свијету, да узмогнеш бити своје народу права узданица и обрана. А то ћеш само онда моћи постати кад признаш да си божијом благодаћом одређена на то; па зарана уложиш све силе свога ума, да допреш до што вишега степена просвјете, која се у свему и по свему са хришћанским начелима подудара и слаже. — *Еклезиасти* вели: „Све ријеке теку у море, и море се не препуња; одакле теку ријеке, онамо се враћају да опет теку.“ Тако исто и науке улазе у нашу памет и памет се никада науком не препуња; одакле оне истичу, онамо се враћају да опет теку. Не знамо колико нам год иде наука у памет уље, не смјемо никак не помислити, да ћемо науком памет препунити; јер што више знамо, тијем више до увјерења долазимо, да посве мало знамо према ономе, што нам још знати остаје; па је зато најмудрији Грк (*Сократ*) посве мудро ону изреку изговорио: „Знам да не знам ништа.“ И ово нам је врхунац мудрости људске. — Дакле оно што нам истиче из мора наше памет, ваља да буде чисто као најбистрија морска вода. И кад је оваковом чистом науком наша памет обогаћена: тад само смијемо нашем позиву на сусрет изаћи, као и оне мудре дјевице, које су женика Христа са својим уља пунијем и живом свјетлошћу пламтећим свјетилницима сусреле; а иначе би смо

као и оне будаласте дјевице, изишли пред женика (или сравњиво томе, пред свој народ) са празнијем нашијем свјетилницима без пламена и свјетлости.

На другом мјесту, пошто-вана Омладино, стоји твој задатак, који ваља да је вазда тако удешен како му с никакве стране не би никаква зазора било; а онда, да вазда има корисну и само поштену цијељ. — Безначајни су људи (били они млади или стари) најфаталније зло у задружном људском животу. „Више ваља један човјек — „вели поштени *Смајлс* — који „добро мисли, него ли сто- „тина, или хиљада, који не- „мају значја;“ пошто по ријечима истога *Смајлса* „карактер је најважнија ствар у „моралноме свијету. Он у „свијем најбољем роднијим „оличењама, износи примјере „људске природе у так- „вијем облицима, који имају „понајбољу достојанствен- „ност, због чега показује „ни човјека под понајбо- „љијем видом.“ Такођер се с оввијем честитијем и гласовитијем енглезом слаже и његов чувени суплеменик американац *Емерсон* кад назива карактерне људе „савјешћу просвјећене задруге, којој принадлеже.“ — Ово сам ти, драга Омладино, навео само за то, да се увјериш, да људи немају праве честитости, ако немају златнога људскога значаја; пошто је значај неопходима ознака, која се иште у свакоме љу-

дскоме дјелу; а особито код пословача на њиви народнога напретка. — Омладина, као и сваки други човјек, могу прибавити себи читав сијасет знања и науке; али ако им оскудјева значај: преслаба је од њих корист, и по друштво којем припадају, и по њих исте, у колико се тиче моралнога гледишта. Задатак дакле човјеку јест, да буде човјеком у најпревасходнијем смислу ове ријечи; а таковијем бити не може, ако нема своје најсвјетлије ознаке, — ако људскога карактера нема. — Карактер, моја дична Омладино, мора дакле бити и твојијем најпоглавитијим задатком; јер покрај чврста карактера, све ће се друго околу тебе на окупу наћи, што ти год устребује, да на попришту живота сјајеш као сунце и миришеш као најчистије цвијеће. —

У трећу, чекају те, мила Омладино, претешке дужности у животу. — Дужности су тако многобројне, којима се човјек одазивати мора, да би се оне једва и у неколико повећијех књига нацртати и развити могле, а немоли у једној самој бесједи: зато ћу се ограничити да ти овдје нешто проговорим цигло о дужностима, које те обвезују према Богу и према домовини. Нипошто не мисли да слобода људска може без границе бити, и да смједу људи искати права а уклањати се дужностима. Ко дакле жели имати код Бога милости и код домовине синовскога учешћа:

тај неотклоњиво одавати мора Богу божије и домовини што ње иде. — Бог је све, и свуда је Бог.... „Господ царује“ кличе пророк *Давид* — „Судиће васељеној по правди и народима по истини својој.“ — А мудри *Соломон* вели: „По-четак је мудрости страх „Господњи.... Уздај се у „Господа свијем срцем својим, а на свој разум не „ослањај се. На свијем „патовима својим имај „га на уму, и он ће у-„прављати стазе твоје.“ — Нијесу ли довољне цигле ове неколике ријечи да јасно сватимо, да без Бога не могу ништа ни цијели народи ни појединци: пошто **НАЦИОНАЛНА БИБЛИОТЕКА ЦРНЕ ГОРЕ** суди по правди и истини, наша најбоља је он узданица, наша и управитељ нашијех стаза; а мудри смо само онда, кад све што чинимо и подузимамо: чинимо и подузимамо у страху божијему. — Модерна култура особито у западу Европе, одводи многи млади ум од оваковијех мисли; али увјерени будите, моји слатки синци, да је таква култура права обмана, пошто она подријева темеље и опћој срећи и срећи свакога појединца. Упамтите само ову истину, да без Бога и вјере нема љубави; без љубави нема мира; без мира нема божијега благослова; а без божијега благослова: нема никакве праве среће ни напретка. — Ево ме да вас сад овде позабавим једном причicom из мога живота. — Ученик сам у дру-

гом богословском разреду у православној Семинарији задарској. Тò је било године 1844. а ја сам пасао своју деветнаесту. Учила се у том разреду Логика и емпиричка Психологија. Намиђацима тога разреда (било нас је усве пет) сунуло у главу, да смо ми већ њеки, прости Боже, философи; и ми збиља ударили у велика тобож расправљања мудрословна, и дотјерали чак до сумњања о божијему бићу. Ја сам међу њима био понајусовнији. — А како ми је било допуштено у тò вријеме, да идем к чувеном далматинском сликару *Ф. Салгети-Дриолу* (*Salgetti Drioli*) свом потољем куму и кривом пријатељу, и да код њега изуздавам цртање и сликарску алатомију; пошто сам као младић имао велико расположење за вајарство и сликарство: једног јутра пораније к њему дођем; а он био још у кревету, те ми послузи послао кључ од своје сликаонице (*studio*) и поручио ми, да га у њој причекам. — Не прошао ни четврт сахата, а ето иде мој *Фрањо*, озбиљан и достојанствен, као и вазда; уђе у радионицу, — и не осврћући се на мене, као да ме тѹ и није, — ступи пред једну слику *Мајке божије* (копију са *Павла Веронеза*,) и клекне на један диванић од коњске струне, склопи руке, и у најпобожнијему расположењу, молећи се у себи, остане тако около 15—20 минута. Затим се прекрсти и устане, дође до мене, прѹжи ми руку и назове ми: „*Buon giorno!*“ (Добро јутро!)

— Кад ја то виђео è онакви умјетник, човјек духовит и пун свјецке науке, који се одгојио у Млецима, Фиренци и Риму, задахнут духом слободе колико ма који ондашњи талијански патриот; тргнем, се поруменим и онога часа помислим сâм у себи: Гле!... тај човјек толико побожан; а ја?... Ја балавче према њему, осмјеливам се на Бога и вјеру хулити?... И од тога трѣна обратим се и постанем ви корени-тијем Хришћанином, које је чувство у мени све вишега и вишега корена захваћало и постојано ме пратило до овог истог часа; вазда и вазда, па и у сред мојијех најжешћијех невоља, утврђивало у мени дубоко освједочење, да је **НАЦИОНАЛНА** ствар највиша и **ВРЛНА** наука на свијету; и да **БЕЗ** не може бити, ни праве просвјете ни срећна напретка, не само по поједине особе; него ни по читаве народе. — Даклен, Омладино моја, моји прељубезни синци, увјерите се да без Бога нема ништа; и ако је који између вас на злом путу: нека се што прије обрати Богу и Христу. — И велики *Павао* био је некада жестоки прогонитељ Хришћанства; а кад се је обратио: постао је највећим необоривим ступом и проповједником науке Христове за коју је и свој живот жртвовао.... Жртвујте се и ви, синци, за Христа и Христу, па не сумњајте, да вас, као и *Павла*, обасјати неће небеска свјетлост, и да нећете постати баш онда пламенијем

патриотима кад постанете вијернијем и послушнијем слугама Христу. — Ма познавали ми свуколику мудрост овога свијета; ако немамо Христа с нами и у нами: сва нам та мудрост не би врједила ни за само једно зрнашце преса.

А сада, врла моја Омладино, стрпи се да ти још неколике рекнем и о врлијем твојим дужностима према домовини. — „Највећа врлина — рекао је *Нацилеон* I. — јест љубав к домовини.“ — нема жртве, коју нијесмо дужни за домовину положити, па и сами живот за њу дати. Најпакленији је циник, који се сутра с послом домовине и своје њим бруку збија. — У овом је доба групирају се сва сродна племена, да јачијем народом постану, па да од себе усмјетније одбијају сваку спољашњу непријатељску силу и нападај: а само се ми Словени утибљемо сваком важнијем и значајнијем нашем зближењу. — Групирањем сроднијех племена створила се данашња велика *Њемачка*; тијем истијем среством ојачала и проширила се Италија; тако се исто силном начинила сјеверна Америка кроз групирање, које је доста угледне снаге дало и самој Швајцарској: а шта ми ради-мо?... Повлачимо се као пужеви сваки у своју пужалину и на жалост дробимо се и мрвичамо се; доваћамо једни друге за пељеше и скубемо се као прави крвници; своје крвно близинаштво газимо и немилијем се грдњама обасипамо; тргамо најсветије брацке

ДУРДЕ
СРНОЈЕВИЦ

свезе и плујемо на крв своје крви.... Не смијем даље.... Та и ово је оволико страшно и ужасно!... Овакво се стање никако не слаже ни с нашијем народнијем поносом, ни с нашијем животнијем интересима, ни с нашијем успјешнијем напретком, па ни с нашијем поштењем и образом. — Теби, наша Омладино, наша тврда узданицо, дан-данас пада у поглавиту, најсветију и највећу твоју патристску дужност, да се из петнијех жила скоснеш и да се љуто згроиши на оваково грдно наше стање, до којег нас је довела: њешто туђа исхитрена злоба и пакосна сплетка; а понајвише незрелост и малоумност наша. — Омладино!... теби најлакше за срце пријања свака врлина и теби се у њедру најлакше суди свако племенито осјећај; твој ум понајлакше свађа сваку ширу и узвишенију мисао и твоја се душа махомице одушевљава за све оно што је напредније и сходније духу времена. — Ти повикни: „Боже нам помози, твоји смо исто бом смо!... „Морамо и ми поћи оном стазом, којом су и сви други напреднији народи полазили и допирали до своје величине. — Не остави нас „Боже!... Не смједу више браћа на браћу устајати, него браћа за браћу до потребе и гинути. Мудрост твоја нека нас, Боже, умудри и Дух твој свети нека

„нас настави на сваку „правду и истину!... „Нека нас, Боже, заждије оном љубави, којом је твој јединородни Син на крсту пламтио!... Немамо опћега народнога имена?... „створимо га из опћега брацкога договора. — Немамо једне Књижевности?... створи моје из заједничкога брацкога договора. — Што год немамо: „створимо све у брацком збору и договору. — Вјера нам брацка „уд света као својта вјера; и племенити предаје једне браће, нека нам буду „како и своје исте — Свима и „свакоме буди једна „и иста цијељ: прво „слава божија па онда „напредак, срећа и величина опће домовине. Међутим сви радимо, који што по околностима можемо; али и ово све у једну сврху: све у славу божију и у корист нашега народа и домовине наше; коју ако баш као своју немамо уствари: имајмо је у идеји, која ваља да се оствари, ако збиља „желимо постати народом међу народима....“ Чујте, синци!... Са

NACIONALNA
BIBLIOTEKA
CRNE GORE
DURĐEVIC
CRNOJEVIĆ

оваковијем програмом предостојнијем Омладинскијех срца, сила и умов̄а: какав ли небески мир не би све нас обасјао; каква ли пресрећна звијезда неби нам свима засвијетлила, и какво ли благодатно сунашце не би нам свима грануло и све нас огријало?!... Ово је твоја прва и највећа дужност, Омладино!... Препородиш ли се ти: све ће нам се с тобом препородити, све бујно процвјетати, све златнијем родом уродити. — Не могу пропустити, а да те овде не упознам још с њеколика, на жалост, истинита словца, која вадим из једнога пријатељскога писма, које сам недавно примио из Беча од славнога научњака и поштенога хрватскога патриота

НАЦИОНАЛНА
BIBLIOTEKA
CRNE GORE
DURĐE
CRNOJEVIĆ

„се код другичијех наопака „људи старији тјешче надем „коју даје млађина араштај. — Код нас наопако: ако „још има што вишег по „лета и ширег погледа, тај „је у сред старије генера „ције: млађа, данашња, не „умије него разграђивати „оно, што смо стешком му „ком градили ми старији.“ — Очисти даклен, Омладино, стари кисели квас, да постанеш ново свјеже тијесто, и да васкреснувши сви у спасење уђемо! —

Ову „*Ријеч*,“ коју ти, дивна Омладино, пружа са срцем на длану један старац сијед као овца бјелица, који се без сваке натеге похвалити може тијем, што данас живи су њешто скромнијех срстава и не посједује

никакве друге на свијету непокретне имовине, осим једнога простога гроба у Шкаљарима код Котора, ограђена својијем покојнијем синовима, и — кад воља божија хтједне — себи и својој старици: у пркос свему што је имавао доста и доста сјајнијех у животу пригода, да сада, кад му шесетосма за вратом лежи, безбрижно и у довољству своју старост проводи; а то све због јединога разлога: да неповређен сачува свој народни значај, да му вазда на уснама звекнути може — што је је, а што није није и да у свакој поштеној борби за опће народне ствари држати се може својој присурини; — опетује ти, Омладино мила: примиш ли к срцу ову његову искрену „*Ријеч*,“ — примиш ли беш зрнашце бисера, којим беш дивно моћи проблестати пред лицем свега културнога свијета. Не прихватиш ли је пак: буди увјерена, — жао му је, ал' ти прорећи мора, — да ће се тада свалити на те понајтежа одговорност ради оне неотклоњиве пропасти, која грдно зјаје, да нас све прогута; и тада ће — да с *Давидом* закључим — у срцу твоме остати „јед као јед змијињи, као глуве аспиде, која од истине затискује ухо своје;..“ ал' вјеруј, да „заиста је Бог судија на земљи...“ — *Sapienti* *rausa*.

Ј. СУНДЕЧИЋ.

СЕДАМ ТАЈНА НОВОГА ЗАВЈЕТА.

С рускога превео М. М.

У периоди Васионских Сабора.

Тако су продужавали учити, о тајни свештенства, и даљи Оци и учитељи цркве, у свему строго сљедујући древно-црквеноме о њој учењу, и к њој такође односећој се црквеној праксици. Пређе свега с пуном јасноћом и опредјељеношћу они уче о томе, да нипошт нијесу имали, нити имају право рукоположењем овај чин свршавати прости људи, него само јерархичка лица; али не никако Дјакони и Презвитери, него само једини Епископи. Са овим јасноћом и одлучивим правом, они од Дјакона и Презвитера у обављању црквенијех свештенодјелстава.

Тако на. пр. по Атанасију Александријскоме, Свештеник, који би од другог Свештеника био рукоположен (што се случило с његовијем противником Исхиром) не би био признат за правилнога Свештеника. По Амвросију и Златоусту јединијем правом рукоположења узвишавају се Епископи, и само тијем имају преимућство пред Презвитерима. То исто повторава и блажени Јероним усвојавајући једноме Епископу право рукоположења, но са овим јасноћом приписује му и власт, да може такође свршавати и све оно, што свршава Презвитер. А Св. Епифаније изражава се и још с већом силом и рјешителношћу, тако ра-

суђујући о овоме говори: „Чин Епископâ преимућствено назначен је ради рађања отаца; други пак чин (презвитерски) неможе рађати оца, него ради цркве кроз бању препорођења (паки битија) рађа само дјецу, али не никако оца и учитеља. — Даље вели: — како је могуће, да Презвитер поставља Презвитера, пошто ради таквога постављања нема никаквога права Хиротоније?“

За тијем Оци овога периода, с таквом јасноћом и мимо сваке сумње уче, и о самој хиротонији, и то, не као о каквоме обичноме или чисто правничком факту преподавања извјештају од једнога лица другоме, него напротив, као о особитоме свештеноме и тајанствено-благодатном чину, кроз који се самијем Богом рукоположењем одопштава посвећење Њему (Богу) самоме на службу, а људима на спасење. И с тијем правом заједно преподаје му се и особита благодат, која је неопходимо нужна, ради испуњавања овога тако високога и важнога служења.

Ево како Јефрем Сирин изображава високо достојанство и служење свештенства: „необично је чудо, неисказана сила и страшна тајна — тајинство Свештенства! Оно је духовно, свето, многопоштовано, неуковиво, и Христос Господ, који је сишао с неба, даровао га је недостојнима.“ На другоме мјесту, дотичући се самога начина, кроз који се особама у чин свеште-

нички постављенима саопћава такви високи положај, ево што говори: „народ, који је пређе нас био, уљем из рога добивао је освећење, а ми недостојни слуге благословенога, не добивамо таквога уља из рога, него висока и страшна мишица, која је сашла с неба кроз рукоположење, даровала нам је Духа Светога, који је сличан ономе огњу, који је сишао на апостоле. О неисказана сило, која си благоволила кроз метање рука Светијех Јерарха уселити се у нама.“

И по Василију Великоме, благодат и даровања духовна, у свештенички чин, постављенима лицама саобћавала су се кроз метање рука законитијех пријемника, који имају праву преподавати и давати благодат. А какви извршители произлази благодатни чин на оне, који се рукополажу, ево, како то Григорије Ниски представља: „сила ријечи (слова) чини новопостављенога свештеника важним и достопоштованим, и овијем новијем благословом, он се одјељава од садрштва многијех. Новопостављени био је јуче и од пређе, један између престога народа, па изнебуха постаје он наставником, заступником, учитељем, извршитељем сакривенијех тајинствâ, и то обавља, без да је себе имаоло по тијелу или облику измијенио. Но остајући по видимоме онијем истијем, као што је и пређе био. — Преобразио се он к бољему у невидимој души, неком невидимом силом и благодатљу.

Григорије Богослов узимљући у обзир то, што по ђекад живот свештенослужитеља неодговара потпуно, оној високој власти, коју је он рукоположењем добио; али због тога Григорије не само, да не ослабљава, него још боље потврђава неизмјењиво значење ове богодароване власти својијем следећијем и замјечања достојнијем расуђењем: „ради твога очишћења, довољан је сваки, који је достојан вјере, само ако је он из броја онијех, који су на ово добили власт, и уз то, ако није осуђен и јавно одлучен од цркве. Ти, који потребујеш лијечења, немој тражити судије, и не испитуј достојанству онијех, који те испитувају. Не прави у томе избора мотрећи на родитеље, па да су они један од друготога, болк или грђи — сваки је већи од тебе. Расуди овако: два прстена, златни и гвоздени, и на обадвјема изрезан је по једнаки, царев лик, и објема притиснут је печат на воску. Чиме се разликује један печат од другога? Ничим. Можеш ли распознати метал на воску? Ако си ти од свијех мудрији, кажи, који је печат од гвозденога, а који од златнога прстена? Ма било, да је метал различит, но у цртежу нема разлике. Тако сваки свештеник, нека ти буде једнак; јер и ако би по животу превосходио један другога, али сила крштења једнака је, и једнако те може привести ка савршенству сваки, који је обучен у тој вјери.“

Но врло особиту пажњу у овоме заслужује свједочанство св. Амвросија и Златоуста, које се управо непосредно односи на унутрашњи смисао и значење рукоположења, које се употребљава при јерархичноме постављању. „Ко“ пита св. Амвросије: „даје благодат... Епископства,“ и на то, даје такви одговор: „без сумње, ти ћеш одговорити: Бог. Но је даје преко човјека. Човјек полаже руке, а Бог излијева благодат: Епископ полаже смирену десницу, а Бог благосиља свемогућом десницом. Епископ посвећава у чин, а Бог саобћава достојанство.“

Златоусти у својима бесједама, на књигу Дјела Апостолских, дотичући се тога, како су били постављени први Дјакони у Апостолској цркви, уз помоћ овога што говори: „Гледај, како је тачан писац Дјела Апостолских. Не говори, — како — но просто, да су рукоположени били седам Дјакона с молитвом: па збиља, то и јест рукоположење. Човјек меће руку, а све врши Бог, и Његова рука дотиче се главе рукополагајемога, ако се он, као што ваља рукополаже... Из овога види се, да није довољна једна благодат (Крштења), него је потребно и рукоположење, да би био прираштај духа. Премда су они и пређе били пуни духа, да, имали су га од Крштења.“ Одјелито пак у другоме своме сачињењу, у таквима цртама излаже особиту благодат, и с њом заједно извјесна права, која се предају свештеницима: „Ка-

да се помисли, колико је важно, то, да будући још тијелом и крвљу обложени човјек, може присуствовати близу блажене и бесмртне природе, то из тога, јасно видимо, какве је части Свештенике удостојила благодат Духа. Они свршавају жртвоприношења, свршавају и друге високе службе, које се односе, ка достојанству и спасењу нашему, Још они живе и окрећу се по земљи, а постављени су, да исправљају са онијем што је небесно, и добили су власт, какву Бог ни Ангелима ни Архангелима није дао.“ Из погледа на такву непостижимост рађа се питање: ослабљавали и бива ли људски вена, тако високога дара востанда, када би се недостојнијем животом показали свештеницима? На ово Златоусти сличној питању Григоријем Богословом одговара следеће: „догађа се да поћекад свјетовњаци живе у благочестију, а свештеници у неправди; али зато њихова власт не губи силу, јер кад би благодат свуда јединствено само достојне захтјевала онда, следствено преко њих не би требало, да се обавља ни крштење, ни принос тијела Христова. Но Господ обично дјеиствује и преко недостојнијех, и благодат Крштења нимало се не оскорбљава животом Свештеника... Говорим ово, да се не би когод строго гледајући на живот Свештеника саблазнио у расуђењу, тајанства, кога он свршава; јер човјек ништа не приноси од себе у ономе, што се предлаже, него је

то све дјело силе Божије, и сам Бог освећава нас у тајнама.“

Особиту пажњу заслужује и то, што Августин рукоположење у свештенство упоређава с крштењем, и признаје га таквијем тајанством, усљед чега оно не може бити повторено исто онако, као што се ни крштење не може повторити. Ево његових ријечи (противу донатиста, који су допуштавали, да се повторава свештеничко рукоположење): „Не увиђа се никакав узрок, по коме би онај, те не може изгубити крштење, могао изгубити право на предавање крштења. Јер једно и друго предаје се човјеку кроз неко освећење, и то прво, када се он крсти, а друго када се он рукоположи.“ Из овога види се јасно да је и несумњиво, да је блаженог Августина са свештеничкијем рукоположењем унутрашње и не раздјеливо саједињавао тајанствено даровање особите благодати Божје, коју при рукоположењу добивају она лица, која се рукополажу; даровање благодати, која по својој битности наличи, на ону, каква се у крштењу предаје, онијема, који се крсте. Међу осталим постављајући ову благодат у богодарованоме овијема особама праву, да они буду посредници и органи у раздавању, другијех благодатнијех дарова Божијих, и са овијем заједно сријетајући се са неком непојмљивошћу, т. ј. може ли овоме сметати то, кад живот свештеника не би саодговарао његовоме чину: Августин,

сагласно с Григоријем Богословом и Јованом Златоустом утврђава, да томе врло мало, може сметати порочан живот свештенослужитеља исто, као што сухи поток, мало може сметати току живе воде; или као што плодноности доброга сјемена не би могло проузроковати неродицу то, што га је нечиста рука засијала. Своју мисао о томе ево како Августин изражава: „Благодат свагда припада Богу. — Њему припада и тајанство, а човјеку — једино само служење. Ако је он добар, то саглашава се с Богом; ако ли пак није добар, онда преко њега Бог свршава видиму форму даје, и Он сам (Бог) даје видиму благодат. Не ваља мислити, као да од нарави и од њега судске зависе Божанствене тајне; јер се оне освећавају од онога, коме припадаје.

Осим тога по свједочби Папе Целестина „над онајем, што се рукополаже, у вријеме његовога посвећења Богу, произноси се над главом његовом тајнодјеиствене ријечи.“ А по казивању блаженога Теодорита, пошто би био испитан живот онога, који се има рукоположити призивала се на њега благодат Духа, али та благодат прелазећи од онога, који рукополаже на онога, који бива рукоположен, нимало се она тијем неумаљава, нити нестаје код онога, који рукоположење обавља, исто, као што се на примјер, нимало неумаљава сјајност свијеће, кад се од ње хиљадама

других свијећа зажеже или огњева запали. Све ово јасно и мимо сваке сумње засвједочава о опћој вјери пастира и учитеља расматрајућег се периода, у богослужбености јерархичнога акта постављања у чин кроз хиротонију, и у његово тајанствено благодатно значење и силу. Међу тијем при закључку казаћемо, да се ово потпуно и са свијем оправдава, и потврђава наредбама и правилима васијонских сабора. Ми ћемо из њих пређе свега увиђети, да се избор од стране народа извјеснијех особа за јерархичне степене васијонским саборима не само није упоређивао са рукоположењем; него се управо и није ни признавао, да је неопходно и нуждан, већ напротив по своме могућем држало се то, да са рукоположења, могао доћи до ма којег јерархичнога степена. Међу осталијем такви смисао има четврто правило првога Васијонскога сабора, по коме се управо захтјева, да Епископа, пређе него би био рукоположен сагласно изабере скуп свију Епископа онога округа, а никако се не помиње, да је за то потребно какво сагласије народа. Трећијем правилом седмога Васијонскога сабора, за избор, како Епископа, тако Презвитера и Дјаконâ сасвијем се искључава учешће свјетовнијех старјешина, а у случају, кад би такви избор од стране свјетовнака био учињен,

то такви имао би се сматрати неправилнијем и неважнијем.

Из тијех саборнијех наредаба, ми даље јасно видимо, да се је постављање у јерархичне степене кроз рукоположење могло обавити од једнијех само Епископа, и заједно са овим без сваке сумње угјеравамо се, и о томе, да по одредбама сабора јерархично постављање кроз хиротонију није прости акт, него богослужбено дјство. А то се види из 19 правила првога Васијонскога сабора, ђе се саглашава са 68 правилом апостолским да рукоположење поставља у свјетло са крштењем, и ђе се ради њега исто, као и ради крштења понављање допушта једнако случају, кад би рукоположење незаконито било обављено ван епископства православне цркве. Ово се још јасније може виђети из другога правила четвртога и петога правила седмога Васијонскога сабора, по којима Епископ, који би се усудио извршити рукоположење за новце, морао би бити осуђен, као онај, који би се осмјелио изнијети на продају благодат, која се не може продавати.

(Наставиће се.)

ОРИСИ ХРИШЋАНСКОГА ЖИВОТА

од Епископа Висариона.

(Чланци за народ)

с рускога преводи Х.

II.**Женици и невјесте.**

(Вјереници и вјеренице.)

Именом жениха и невјесте називају се особе, које су заручене, или особе, које траже себи невјесту или жениха, а кат-кад и особе, које су пунољетне т. ј. које су достигле брачни узраст.

Положај жениха и невјесте за вријеме између зарука и свадбе није увијек угодан положај. Често се одлуче људи да ступе у брак не из личне наклоности и расположења према женици, а коју називају својом невјестом, већ или из рачуна, или наговором, те је за то са свијем природно, да су њихови међусобни одношаји од самог почетка њихова састанка, натегнути, или су лишени оне њежности, каква приличи особама, које осјећају лично нагнуће према кому год. Та натегнутост или надутост, тај недостатак њежности, што је обично, не може умаћи оку странијех особа и даје повода једнима да их сажалевају, другима да их осуђују или им се подмијевају. Но никако није такав положај код жениха и невјесте, које је сјединило лично расположење. И са стране угодно је посматрати њихову радост, њихово задовољство, њихово пјеснично распо-

ложење духа. Радост, која испуњава срца жениха и невјесте, који се љубе, показује се и на њихову одношају према свему, што их окружује: она их присиљава, да гледају бистро на свијет Божји и да буду са свима добри и љубезни, па и са онима, који су се дотле бојали људи, који су на све гледали мрко, неповјерљиво, и све избјегавали. Тако је снажна сила личне оданости. Она има на душу жениха и невјесте такав благотворни уплив, какав уплив имају прољетње зраке на пупољке билина, — она загријева, умекшава њихову душу, побуђује у њој оне радосне осјећаје, за које они дотле нијесу ни знали. Саме бриге о уређењу будућег господарства и разне припреме за свадбу постају за њих лаке и чисто их и не осјећају, а све због радосног расположења душевног, које их је обузело. Вријеме и искуство, нема сумње, могу га ослабити, но младост не гледа на будућност, — она воли живјети према садашњем стању, и не воли ни чути за разне непријатности, које их могу у будућности снаћи.

Положај, дакле, жениха и невјесте, који се узеше из личнога нагнућа једнога према другому, јест један од најугоднијих положаја у животу. Но треба жељети, да тај положај буде угодан не само њима самијема и да производи угодан утисак не само на ближње, него да заједно с тим буде он и богоугодан, да одговара онијем дужно-

стима, које их чекају у брачном животу. На жалост, понашање жениха и неvjесте до брака у многим случајевима није ни близу онаково, какво би требало да буде по тој праведној жељи. Све вријеме између обручења вјеритбе и свадбе, обично, пролази код њих у гозбама и забавама, у визитама (похађањима), у излијевању чувстава међусобне љубави, у сањаријама о будућим угодностима, у бризи о миразу, о оснивању господарства. Зар тако треба хришћани да проводе вријеме док су женици и неvjесте? Не. Они не смију заборављати, да су проводећи тако вријеме, близу опасности, да ће се лишити благослова божијега за будуће вријеме. Ко заборавља својом милостију Бог заборавља својом милостију. Гледајући друге супруге, многи говоре: „зашто да не живе на свијету пјевајући? Они су тако богати и имају свега у изобиљу, да га не могу потрошити ни они, ни дјеца им, ни унуци ни прауници; све угодности и задовољства овога свијета стоје им на расположењу, и не може се казати, да не би једно друго љубили.“ А међу тим њима је дугочасно, они су незадовољни својим животом, незадовољни су са дјецом, незадовољни су тим, ако немају дјеце; сама оданост једног према другому, која би за друге била утјеха у тузи и биједности, мучи их, има некакав раздражајући карактер, рађа код њих ревност, сумњу због тобожњег недостатка вјерности

и једнаке узајамности, сузе и свађе. А одкуда долази та тужна појава? Зар неотица, што на таковим супрузима не почива благослов Божији, што се нијесу постарали да га задобију; кад су склапали брачну свезу, што су врло мало или са свијем никакo онда мислили на Бога и на важност супрушкијех дужности, које им предстоје? Знај, што посијеш, то ћеш и жњети! Тешко је очекивати добра плода од сњетљива сјемена нехришћанскога владања до супруштва. С тога се намеће питање: како се морају владати до свадбе жених и неvjеста, да задобију и уживају на себи благослов Божији?

Разносно расположење жениха и неvjесте у њихову положај са свијем је природно; нека се радују, но само у Господу. Они би зтријелили, кад би се одавали радости до заборављања на Бога, од кога долази сваки добар дар, па дакле и добар супрушки живот. С тога нека своју радост освећују захвалношћу према Господу, који је положио почетак заједничком животу њиховом. Ако они код склапања брака нијесу наишли ни на физичке, ни законите, ни моралне запрјекe, то нека виде у томе зближењу одредбу промисла Божијега, који је судио, да њих двоје заједнички ступају стазом земаљскога живота, и нека за то прослављају Бога. Елијезер, слуга Аврамов, послан од свога господара у Месопотамију с налогом, да потражи сину његову

Исаку невјесту, молио је Бога, да му он покаже ону, која треба да буде жена Исакова, и кад је Господ услишао његову молитву, онда је излио своју благодарност према Богу у слиједећим ријечима: „Благословен да је Господ Бог господара мојега Аврама, што не остави милости своје и вјере своје према господару мојем, и путем доведе ме Господ у дом родбине господара мојега“ (Бит. 24. 27.) Кад провадација, нашавши за жениха невјесту, благодари за то Господу, приписујући њему успјех својега путовања, то зар не морају много већом благодарности бити испуњена срца жениха, који нађе невјесту, и невјесте, која нађе жениха! Не зна се, да ли ће тај брак бити на срећу онима, који се удио пао. Мјесто среће, можда ће им донијети жалости у животу. Но и жалости морамо ми сусретати с оданошћу и благодарношћу према Богу, јер и жалост може послужити нашој срећи, ако ју примимо као прет Божији, као побуду да се покајемо за гријехе, као искушење наше љубави према Богу, као могућност, коју нам Бог даје, да засвједочимо искреност наше љубави.

Жених и невјеста дужни су не само благодарити Богу за добивену од њега милост, него га уједно молити, да им милости своје и у будуће не ускрати. Они морају бити увјерени, да једино својим силама и средствима, а без благослова Божијега, не могу основати срећу и

добар поредак у супрушком животу. Лијепо о томе каже Псалмопјевац: „Аще не Господь созидеть домъ (т. ј. обитељски кров,) всеуе трѣдишася зиждѣщии (Пс. 126, 1.) И ето зашто је потребан благослов Божији, по уставу св. цркве, да се брачни живот освети особитом тајном, у којој се моли и низводи на брачнике благодат Божија, која им је потребна ради њихове будуће среће а и за то, да би могли у славу Божију испуњавати међусобне супрушке дужности. На жалост, не схваћају увијек важност овога свештенодјејства они, којима се оно свршује. Оно је тако важно за многе само ту важност, што без њега не може бити законитога брака, — важност јурдичку, формалну, ништа више. То је тако и за вријеме, док се ова тајна над њима свршује, понашају доста непобожно, и не приправљају се за њу претходнима молитвама да се ниспошље благослов Божији. На жалост, често не држе потребним то спремање ни они, који особито поштују тајну брака. Они држе да је доста, ако се понашају побожно само за вријеме свршавања те тајне. Но ако је свештенодјејство брака тајна, онда она захтијева, као и свака друга тајна, од оних, који њој приступају, тријезно молитвено расположење духа. Као што на пр. они, који приступају к тајни исповиједи, морају спремити се за њу претходним, доста дугим, подвигом молитвеним, иначе не

добива очекиване од ње користи за душу, тако и они, који ступају у брак, морају бити у молитвеном расположењу не само док се ова тајна над њима свршује, него и прије вјенчања. Ко није тако расположен до вјенчања, код тога се то расположење или никако не појављује, или се појављује но с тешком муком за вријеме самога вјенчања, с тога што наилази на запријеке у претходним утисцима, који ни мало не одговарају величини тајне, и на тај начин благодат Божија, која се дарује у тајни брака, пада на земљу са свим неплодну. Тешко је очекивати, да молитвено расположење овлада женихом и невјестом, кад они стоје под вијенцем, док се онијех забава и угодности, којима су се забављали кроз све вријеме до свадбе и које су угушиле у њима дух молитве. Сами пост на дан вјенчања, — то можемо рећи, још једино, хришћанско спремање за тајну брака, које се до данас сачувало, — показује се недовољним за то, да се жених и невјеста приведу до потребног молитвенога расположења, ако је тај пост само спољашњи подвиг, ако се свршује само из обичаја, а ако они, који посте, не настоје, да се саберу духом и посвете цијело вријеме, што још преостаје, до свадбе молитви и духовному размишљању и, уздржавајући се од забавља, не уздржавају се од сујетне бригае, на примјер: о тоалети, и другим сличним предметима.

Жених и невјеста морају се

бавити молитвом не само свако за себе, него и скупа. Скупна или заједничка молитва успјешнија је и угоднија Богу него засебна. Уз то, молећи се заједнички, могу они лакше свладати у себи лијеност према молитви, нерасположење према њој, него кад се моли засебно: ревност према молитви једнога поопштрава према њој другога. А што су именито дужни молити жених и невјеста, који желе да добију благослов Божији за будући супрушки живот свој? То, што је забиљежено у црквеним молитвама у обреду вјенчања. Нека једно моле Господа, да би њих својом благодаћу удостојио да врше супрушке дужности у славу светог имена његова, на добро своје и свога потомства, ако их Бог обдари дјецом, нека моле Господа, да би их благословио дјецом, да им помогне васпитати дјецу у страху Божијем, на добро цркве и отачаства, на утјеху њима самима; да их обдари обиљем земаљскијех блага и кроз то да им да могућност, да обезбиједу своју дјечицу и да помажу ближњима у њиховим потребама. А да би жених и невјеста могли имати јасан појам о предметима молитве, могу зараније прочитати обред брака. То је — најбољи руковођа за молитву, која им приличи у њихову положају, а уједно и за то, да би се довољно упознали са оним дужностима, које их очекују у супрушком животу.

Тако, жених и невјеста морају имати пред очима јасан

појам о предстојећим својим дужностима, дужни су за раније рачунати, како се имају понашати у будуће. Они не могу знати будуће своје судбине, не могу предвиђети разнијех промјена у своме животу, — то зна један само Бог, у чијој је власти наша судбина, па с тога, нека се они предаду са свијем његовој светој вољи; но они могу а и морају да знаду, како треба да удесе морални поредак својега живота. То зависи са свијем од њих, и они би гријешили против Богу, показали би се равнодушни према својој срећи и срећи своје дјечице, кад би, ступајући на ново поприште живота, примали све то **НАЦИОНАЛНА БИБЛИОТЕКА СРПСКЕ ГОРЕ ДУРЂЕВОГ** авали помисао на дужности које на себе примају. Не, живот у опће, а особито **СРПСКЕ ГОРЕ ДУРЂЕВОГ** супрушци, никако није шала и забава. Ко ступајући у брак, гледа на њега олако, смијешећи се, безбрижно, не дај Боже, да се касније мора горко кајати за своју заблуду. Да не одведу сами себе до таквога, може бити, познога кајања, жених и невјеста морају благовремено одредити своје дужности и спремити се да их извршују. Нека жених отворено рече својој невјести, да очекује и жели, да у њој види вијерну жену, која је спремна да дијели с њим по доли радости и жалости живота, да га тјеша и ободрава у тешкијем околностима, да дијели с њим бригу о господарству, васпитању дјечице, да чува част куће а више свега да га потпомаже у служ-

би према Богу, и нека од своје стране даде исто таково обећање. Нека обоје њих приме к срцу учење апостола Павла, да њихова супрушка свеза мора бити слика духовне свезе Христа с црквом да, по примјеру Христа, који је љубио цркву тако, да је себе предао на жртву за њу, муж мора до самоодречења љубити своју жену и бринути се највише за њезино морално добро, и да је жена дужна покоравати се мужу, као што се и црква покоравала Господу. Нека жена не слуша нити се поводи за нехришћанском науком савременијех енциклопедатора женскиња о независности власти мужа над женом. Нека не снује да учврсти власт своју над мужем, ако је похватала слабе стране његова характера. Некоје невјесте труде се такове слабе стране, да онда могу за себе извући какову корист а на штету својега мужа. Никакова лична корист не смије бити предметом жеље жениха и невјесте, већ заједничко добро ободвога. Њих мора руководити убјеђење, да они могу бити сретни у супруштву само обоје у свези а никако свако за се.

По древному црквеному правилу они, који ступају у брак, морају се испитати, да ли знаду Символ вјере, молитве и десет заповиједа Божијих (Кормч. гл. 50,) то јест, морају се испитати, да ли су у стању испуњавати заповијед, дану родитељима, да васпитавају дјецу у науци и страху Господњему (Ефес. 6, 4.)

Но прије него што жених и невјеста положе рачун, коме треба, о знању вјере, дужни су претходно сами себе међусобно испитати о томе знању, и вријеме, што је до свадбе, морају употребити на читање св. писма и књига, које их упућују да познаду закон Господњи, а то за то, да би или попунили недостатак својега знања о вјери и побожности, или учврстили и шта више раширили стечено већ знање. Жених и невјеста показали би се скрајње лакомислени, кад би се стидили таква занимања, као сувишна и излишна, и кад би им било досадно. То знање закона Божијега неопходно је потребно свакоме хришћанину, ако не ће да буде хришћанином само по имену, а особито онима, који се спремају да буду главоци породице. Како ће моћи васпитавати своју дјецу у покорности према закону Божијему, кад сами не знаду, или врло слабо познају тај закон? И како ће управљати породицом, кад им нијесу познати написани у св. писму закони, којијех се морају сами родитељи држати код васпитања дјеце, ако их не желе убити лажним васпитањем? Не говорите, да поука у закону Господњем није умјесна за људе у положају жениха и невјесте, да ће имати времена и послје свадбе бавити се тиме. Не, чинити добро дјело увијек је умјесно, и људи, који воле одгађати добра дјела под видом неумјесности, не ће никада бити у неприлици са оваковим изговорима. Исто тако, ако

се жених и невјеста покажу равнодушни према поуци у закону Господњем до свадбе, тешко је очекивати од њих, да ће се показати ревносни послје свадбе: онда ће требати много времена за уређење новoga спољашњег облика живота и, разумије се, наћи ће се нови изговор, да се одложе духовни послови до неизвјеснога времена.

Молитва, размишљање о дужностима супрушким, читање св. писма — то су таква дјела, која свјетско друштво држи, да нијесу прилична за жениха и невјесту. Но ако икада, то најмање у положају жениха и невјесте, који хришћани освртати неће на њихово мнијење. Та они се не одређају, да ступе у нови живот, ради свијета или јавног мњења, већ ради породице, ради своје и не треба да се брину о томе, како ће угодити свијету и његовим сујетнијем и нехришћанскијем обичајима, већ Господу. Та свијет их неће ничим наградити за то, што се слијепо држе његова обичаја; на против, он ће исмијевати своје жртве. А када ће, најпослије, престати код нас то робовање обичајима и мњењу свијета? А када ћемо се ми опаметити и увиђети, да треба слиједити обичаје и поредак, које захтијева дух хришћанске побожности, а не дух свјецке сујете?..

У многијем њемачкијем земљама није ни данас престао дивни обичај, да жених обдари невјесту прије свега библијом или молитвеником. На увезани-

јем корицама тијех књига са златним окрајцима блиста се име жениха и невјесте. Код Њемаца ријечи: „он јој је даровао молитвеник,“ значе: „он је с њом заручен (вјерен).“ И код грађана њемачкијех постоји по гдје-гдје обичај, да се дају такови много-знаменити дарови. За што и ми не би примили од странаца лијепе, заиста хришћанске обичаје? за што да се држимо гаднијех и бесмисленијех обичаја, који се увукоше међу нас од туђине, — да у случају зарукâ трошимо на балове и прела, да даривамо невјесту скупоцјенијем ситнаријама, није ли много боље и хришћанима приличније, да се при-
 ма од туђина **NACIONALNA BIBLIOTEKA CRNE GORE** да добро и хришћански обичај, даривати невјесту библијом или молитвеником, заиста је достојан наше пажње. Но немојте се ограничавати само тијем даром; кажите невјести смјело, без лажнога стида, шта желите да кажете тијем даром, т. ј. ваша библија и молитвеник нека кажу вашој невјести да је ваша жеља, да проводите супрушки живот у најтјешњем опћењу с Господом, у св. писму његову тражити себи свјетлости, радости, утјехе, — а у молитвама, у славу његову састављенима, руководством за прослављање светога имена његовога и ради излијевања пред њим својих чувства о потреби благодатне помоћи његове. На жалост, код нас није усвојено да се чине такве изјаве, — свима се чини да су оне застарјеле. А шта сли-

једи отуда? Многи супрузи цијелога свог живота не изрекну ни цигле једне искрене ријечи за своје спасење, не за то, што су невјерници, већ што нијесу положили темеља за то још у самом почетку, кад су ступили у јавни живот. Разговор о Богу и у опће искрено изјављивање побожнијех мисли и чувства, то је за њих област, у коју они не смију ступити сталном ногом за то, јер нијесу научени. Од самога почетка свога познанства сматрају они дио спасења своје душе личним дијелом, у које се не смије нико мијешати. Па с тога је ли чудо, да они, који ступе у супрушки живот рађе говоре о свему, само не о спасењу душе своје, остављајући једно другоме, да мисли о томе предмету, како хоће? Нека се, **DURĐE CRNOJEVIĆ** више снм, свако од нас, како зна, онако и спасава.

Жених и невјеста поступају хрђаво не само у томе случају, ако проводе вријеме до брака у свјетскијем забавама, већ и онда, ако њихова међусобна приврженост прелази у страст, која води до њеког обожавања предмета привржености. Да не бдѣтъ тебѣ Бози инѣи развѣ мене, рекао је Господ. Прије и више свега на свијету дужни смо ми љубити Господа и Спаситеља нашега и љубав према твари, којом се заборавља Творац сматрати пријеступом против првој заповиједи „Десетословља.“ (Декалога). И чиме се може испричати такав пријеступ? Ни физичко, ни морално достојан-

ство вашег жениха и невјесте не могу оправдати ваше слијепе привржености према њима с тога, што, ма како да су свијетла та достојанства, они ипак стоје неизмјерно ниско испод највишега блага, које се налази у једном Богу, и свијетле не својом, већ од Бога позајмљеном свјетлошћу. Ви кушате чувство среће с вашијем женихом и невјестом и очекујете, да се та срећа продужи и у будућности. Но ма како да се та срећа може продужити, ипак је она временита, јер је Господ наш вјечни Добротворац, коме ми дугујемо сва блага земаљска и духовна и који може дати вјечно блаженство. Је ли послѣ тога могуће да се некога год на свијету љуби више од Господа? — Како кратковремена може бити срећа, која долази од земаљске привржености, види се из многобројнијех случајева преране смрти онијех особа, које бијаху предмет такве привржености. Зар се не догађа, да се било жених, било невјеста мјесто свадбена рува обуку у мртвачко одијело? Мјесто да стуне у цркву под вијенац, ма које од њих мора изаћи пред страшни пријестол суда Божијег. Често се догађа, да Господ по својем неиспитаном промислу саму свадбену радост обраћа у посебни плач. Ево шта се прича у књигама Макавејским о једној свадбеној слави: синови Јамврија водеше с великим слављем невјесту из Надата. Онда Јонатан и Симон Макавејци, чијег су брата Јоана убили синови Јамвријеви,

навалише из засједи на сватовску поворку, поубијаше већи дио сватова и отеше све добро, које носише собом. И тако, мјесто свадбенога славља, требало је спремати се за погребни обред, мјесто радости и весеља наступи туга и жалост (1. Мак. 9. 37-41). — Слијепа приврженост према жениху и невјести исказује се обично у изразима исто тако богупротивнима и несмишљенима, као и сама приврженост. „Анђеле мој, божанство моје, животе мој, ти си моје све,“ — ево како се обично изражава њежност према жениху или невјести. Људи се тако размећу са таквим изразима, да не мјере тежину њихову. Ни једна невјеста не може се назвати анђелом, јер ни једна није чиста од гријеха. Ни за једнога жениха не може се казати, „ти си мени све и сва.“ Кад би он био теби све, ти би у њему имала врло мало, јер ако њега нестане, што се може догодити за неколико дана или часова, ти би у таквом случају остала без свега. Ни једну невјесту, ни једнога жениха није могуће назвати „нашим животом.“ Мнџ еже жити Христосџ. Што су неумјереније такве похвале, таково уздизање жениха или невјесте, тим жалосније може бити разочарање у каснијем брачном животу. Искуство ће вам показати, да особа, коју сте ви називали својим боженством, гријешни не мање него и већи дио смртних, да вашег „анђела“ морате корити и упућивати. Ваше „боженство“ каткад

је жестоко и својевољно; код нашега „анђела“ често злоба изгуби црте лица тако, да једва чекаш да се изгуби тај облик злого духа. Јаков је срдечно љубио Рахиљу и служио је за њу седам година њезину оцу, али се није опазило, да би таква неумјерена пријевара била код њега.

Код њекојих невјеста, да ли с тога што желе да угоде жениху, или због лакомислене равнодушности према дјевојачкој части, показује се недостатак скромности и стидљивости у опћењу са женихом. У Русији до Петра великога невјеста, обично, није виђала својега жениха до самога вјенчања. У овом крајности своје врлине, која у основи њеној била побула добра — да ограда дјевојку од свега, што може шкодити њезиној стидљивости и невиности. Но сада се не ријетко опажа са свијем противна крајност, неопростива слобода у опћењу невјесте са женихом, чему одговара нескромност у самом одијелу невјестину. То је достојно сажалења тим више, што не остаје без хрђава уплива на каснији одношај брачника. Ако невјеста хоће, да је њезин будући муж цијени и уважава, она треба да заслужи то уважавање, мора бити достојанствена у опћењу с њим до свадбе. Ко се лако и јефтино предаје у руке другога, на тога ће касније гледати, као на ствар од ниске цијене. Међусобно уважавање, које треба да постоји између

супруга кроз цио њихов живот, понајвише је плод пристојнога владања њихова до свадбе. Невјеста — то је такав цвијет, којег се не смије дотаћи груба рука. С тога, свака невјеста мора се владати тако, да не даде повода таковим грубим дотицајима. „*Заборавља ли дјевојка свој накит, и невјеста урес свој?*“ говори Господ устима пророка Јеремије (2. 32).

У опће и невјеста и жених морају се тако владати, да би њихово владање било благотворно по њих у моралном погледу за цио каснији живот. Нека се жених и невјеста једно према другом одијевају и ките чисто и у усно, — то је добро; но главито нека ките себе хришћанском побожношћу и моралнијем владањем, нека се брину не толико о томе, да једно на друго чине угодан утисак својијем накитом и у опће спољашношћу, колико о томе, да покажу благотворни морални утисак једно на друго. Многи људи, који су дубоко пали, спасени су од коначне пропасти једино тим, што је Господ по неисказаној својој милости даровао им за сапутнике живота морално чисто и побожно суштество, чијему упливу покорише се они од првога часа својега познанства с њима. О многоме говоре: „женити се — промијенити се.“ Почетак те благотворне промјене, тога уреднога живота, започиње код многијех са зарукама или вјеритбама. Од тога времена започиње се нови живот и у

срцу њихову, које је зарасло трњем и коровом гријеха, про-чишћава се мјесто за благодатни усјев. —

Код жениха и невјесте отпада много времена до свадбе на бригу о миру и уређењу будућега господарства у својој новој кући. Брига је — неопходна и благовремена; но жених и невјеста не смију се занијети том бригом толико, да забораве на оно, што је „едино на потребу“, да забораве на свој духовни напредак: нека се сјете, да милосрдни Господ не оставља никога без своје бриге, а особито неоставља онѐ, који се уздају у његов преблаг промисао и прије свега ишту

Божјијега и правде његове, нека се одушевљавају том надом и том ревности да траже царства Божијега, и онда ће без особитијех трудовâ и усиљавања са њихове стране бити задовољене њихове спољашње потребе. — А понајмање треба да се брину жених и невјеста за сјајно уређење стана, у који желе уселити се. Често видиш: дом сјајан, с поља и изнутра искићен прекрасно; сва главница потрошена на по-кућство и украс. Но наскоро за тијем становници овога прекраснога дома падају мало по мало у нужду и биједу; кућу њихову нагрђују развалине и по гдје-гдје висеће крпе од скупоцјене материје, којима су биле обвијене стијене и покућство. Средства, да се сачувају од пропасти, исцрпљена су, јер су без разложно трачена у самом почетку госпо-

дарства. Са оскудицом средстава за живот нестаје код домаћина и душевне бодрости, која уступа мјесто малодушности и сјѐти. Да се избјегну такве тужне посљедице, здрав разум захтијева, да се господарство започне са малим и да се с почетка води врло скромно. С временом, ако вас Господ благослови својом мирошћу, па се умноже средства за живот, — можете постепено заводити нове промјене и побољшања у ваше господарство. И у опће, што будете скромније и једноставније живјели, тим мање би ће за вас опасности, — да ће од задовољства и изобиља да изанпут пасти у нужду

НАЦИОНАЛНА
BIBLIOTEKA
CRNE GORE

ДУРЂЕ
СТАРИНЕ.
CRNOJEVIĆ

Јеванђеље Пламенчево у
Бољевићима. *)

Ово свето Јеванђеље штампано је славено српскијем језиком при храму Светога *Вознесенија* у Мркшиној преви под закриље Црне Горе године 1562 као што и сама књига тврди на посљедњему листу: *Еже естъ мркшина црква въ подкриліе чръніе гори. въ лѣто. 7070 од створења свијета, а од Христова рођења 1562 године.*

Књига је тврдо повезана у црвеној кадифи, те се на предњој страни у средини налази на сребрној плочи Распеће Христово изрезано, а више распећа стоје два летећа анђела,

*) Ово је јеванђеље сачувано као драгоценост старина Владике Руфима и Арсенија Пламенца, којег је са обје стране сребром оковао Протопоп Тодор Пламенца.

а по дну ногу Христовијех глава Адамова са спасавајућом крви окропљена, па на четири стране јеванђелисти са својим символичним знацима.

По дну крста изрезане, су ове ријечи: Еванђелие приложи Протопоп *Тодор* за душу (разумије се *Пламенац*).

На другој страни јеванђелија по крајевима четири сребрна цвјетића, а у средини вијенца у којег је изрезан двоглави орао са скупљеним крилима без круне.

Изнутра је при врху печатана широка мрежаста грана на врху које стоји крст, а у средини порфира без знакова са крстом.

Испод ове мрежасте гране са црвеним мастилом печатано је:

ЕЖЕ ѿ Матеа Свѣтѡе Евангеліе.

Садржај јеванђеља почиње са овим ријечима:

ω ка ксѣхъ а	НАЦИОНАЛНА
ω извѣнхъ отъ	БИБЛИОТЕКА
првое іωаннѣ	СРПСКЕ ГОРЕ
црѣство нѣное	”
ω оученіи сѣсѡвѣ	”
о влженихъ лѡка ѡі	”
о прокаженѣмъ. Марко. д	”
о сѣтницѣ. іωаннѣ з.	”
	д II.

и тако именујући разне јеванђелске повијести и назвања до 68-га броја, то заузимље два печатана листа.

Посље овога садржаја почиње се славено-српскијем језиком цјелокупно јеванђеље до свршетка.

При крају печатаних ријечи на празнини стоји руком забиљежено слѣдеће: с8 (разумије се сію) книгу откупи Буранъ рако душеполазну уѣстима старъ храмъ архахангѣл глголеми (неразумљиво је) лмашь проклета дѣшу коя ће изъ овога манастира изнести и блгословитъ вѣ вѣкъ.

Подну овога рукописа, са црвеним мастилом стоји написано:

п. р. ц. с. д (на даље је артија иструљела) но стрпшном суду писа се с. на. вѣ л. :о: д. (74) м. ц. а. ма. Бѣдимѣ.

На посљедњем листу са црвеним словима стоји печатано:

Еѣ очевиѣцѣ и преблагомѣ Богѣ слава и величїе дающеиѣ сввршити вѣсако дѣло блго. Еже о немѣ начинѣмо томоѣ слава и дѣва вѣ бесконѣчнїе вѣкѣ амимѣ .: .: .: и даље продужају се слѣдеће печатане ријечи:

Блговоленїемѣ иже вѣ троици славимаго Бога азѣ хѡу рабѣ іеромонахѣ мардарїе роукоу сахѣ сїя слова ѿ желѣза и медѣ проча сѣ вѣликимѣ троудомѣ и подвигомѣ сввршихѣ сїю дѣше спсѡною книгу глаголемую тетрѡеуль. млюже юнїе и сввршенїе и старїе. чтоуше сїи прїислѡуше любве ради хѣв исправляїте а не кльните. Понеже неписа дѣ сѣти ни агтѣл но роука брѣнна и дѣх оунили окаяни и грѣшни. Тогдаже вѣсточпимѣ странамаѣ обладающемоу великому цару турскомоу соултанѣ соулейманѡу. Долазе на даље тачке печатане.

∴ ∴ ∴ ∴ ∴ ∴ ∴ ∴

Сврши се сїе стѣе и бѣжтовнїе книги при храмоу сѣаго вознесенїа еже естѣ мрѣкшина црѣва вѣ подкрилїе чрнїе горы. вѣ лето 7070. Посље долази црвено:

Кроугѣ сѣнцоу г. і. лоуны а. мѣца іюнїа к. д. днѣ. азѣ же оѣчствомѣ отѣ реке рекоме дри-на ∴ ∴ ∴ ∴

Слва сьвршителю бгу на-
шешоу во вьки аминъ †

Ф. Радичевић.

НАРОДНО ВЪДГО.

Народне приче.

Без наваке нема напретна.

(С Даниловграда.)

Неки сиромах, просећи, иђаше по улицама: го, бос, гладан, а имаше троје ђеце, као три јабучице. Просећи наиђе на царев град, дође и пред цареву кућу. Цар га види из далека: „овога ћу — рече цар — усрећити.“ То чује навака, (срећа) изађе пред царем и рече, да он то није кадар и да га она боље може усрећити. — Зареку се. — Сиромах дође пред царем и цар му дарова сто цекина и рече му: „Храни се и ради, а кад их потрошиш, опет ћу те помоћи.“ Сиромах завезе новце, дође дома и преда они завежљај новаца жени, да га баци у скрињу. Будаласт и несретни ови сиромашак заборави, да су му новци у ковчег и прода га пећару — јевтино, те се два дни нарани. За тим одмах, ево га пред царем опет, који му дадне и сад сто цекина, савјетујући га, да ради и да их чува: „па — рече цар — ако видим, да радиш и штедиш, опет ћу ти дати.“ Он се поврне кући, па негђе уз пут види лијепих крушака, прими се на крушку; но је унутра сагњила и шупља, а њему падну новци и случајно у крушку, те он грдан без ни пребјене паре кући.

Кад дође дома загрме чељад на њега: „Вуц се незапрешко, битанго сметена, да те више овамо нема.“ Немајући ће склонити се с оне исте стопе поврати се, те код цара. Цар га посавјетује и дадне му и овом сто цекина. Враћајући се кући, метнуо је био новце у њедра, па кад дође прео неког моста на ријечи, сагне се, да гледа

како вода иде, а новци из њедара испану, те он сиромах и сад маручке (?) Ур. кући, ће поднесе доста срамота; те он пође к цару и четвртом, који га ијетко дочека: „иди сад — рече му цар — дадох, што дадох.“ У то искочи навака, па запита цара: зна ли за зарок и хоће ли га пустити њој? — Слободно — „рече цар.“ Сад се узму-чио сиромах, притиснут невољама од свукуд, — упути се кући, док дође под ону крушку. „Е, — рече уздахнувши, прије сам овђе и крушака јео и цар ми даде сто цекина, но гле! ће ми се ђедоше?!“ Најпосље обиде крушку, па кад види, да је унутра шупља, дође до мисли, да су му пали у крушку. Стога с те стопе пође у село, купи сјекиру, посијече крушку и нађе у њој изгубљене новце. Сад се обеселио. Но, „а а — сјети се у путу — има сад и у скрињи сто цекина!“ Чим се врати прида ногама, док дође до куће, опосље одмах жену, те замоли пећара, да јој поврати скрињу за исти новац, неказујући му, шта је у њој. Пећар јој учини по молби, јер ни сам незнаваше, шта је у њој. Весела домаћица, кад дође кући и наступивши на праг, обесели дјецу, говорећи: „Ево ви и ја носим сто цекина!“ Муж јој је опет замишљен: „ма што ти је чојку — тако га домаћица зваше — ево сад имамо 200 цекина!“ Муж јој немогаше повјерити тешки свој бол, — бол за онијема сто цекина, које је потопио. Тешко пада и иматњему, а не сиромашу, новчан губитак, те му је све око к води, а миса за њима. У тој мисли почне се забављати ловом и бавио би се даље, али срећа из не-нада! нађе у једној риби 100 цекина, које је сигурно он утопио. Већ но сад није сиромах, има 300 цекина, ђеца поодрасла и за рад припјенула. У кући му иде напредак, а он би често уз причу рекао: „ништа као навака и нема напретка без наваке.“

Божко П. Велашевић.

Загонетке.

(Иа Херцеговине.)

Прибљежио

Марко Вукосавовић Црњачанин Дурмиторац.

1) Црн тата, — црна мама, међу њима дивота дијете; (*сач, шепсија и пшта.*)

2) Два се брда ударише, све се гране потресосе, а четири не моглоше; (*кад се основи бију.*)

3) Сједи вила више вира, чека сина Велимира; (*жена кад вади сир.*)

4) Бијелоња вас свијет притиште, а Марицу не може; (*смијег вода и земља.*)

5) О теби виси, а у те мисли; (*шорба и хлеб.*)

6) Мотовило вило по гори се вило, само кући долазило; (*челе.*)

7) Лисичица мостом капа, у мјешчићу воду носи, нит се мућка, нит просипа; (*млијeko у вилему.*)

8) Један чечар покиснуше, све му гране покиснуше, а четири не моглоше; (*крава с вилеком.*)

9) У гору иде у кућу гледа; (*сјекира.*)

10) Што за свашто прилиће? (*име.*)

11) Кусо мече уз поље клече, ће год клече право рече; (*кантар.*)

12) Фенди бенди на брдо сједи, кнша иде, кншу бегенише; (*печурка.*)

13) На сред поља лонац ври, а нико га не потаркује; (*извор.*)

14) Сјекох липу једно љето, сјекох липу друго љето, а све липа једнолика; (*овца и рупо.*)

15) Које су вилице без језика? — (*од ножица, маказѝ.*)

16) Меснат ражањ, гвоздено месо; (*на прсту — прстен.*)

17) На воду долази, а воде не пије (*звоно на овну и другој животињи.*)

18) Сто кобила једним путем иде, једној кливац паде, свака стаде; (*жице у сташиве, на три тканици (?) Ур.*)

19) Гвоздено је, дрвено је — добар је јунак; (*пушка.*)

20) Шарено је, змија није, товар носи, коњ није, рогове има, коза није; (*шуж.*)

21) Спратих говеда у стају без коже, а изћерах с кожом; (*хлебови у пец.*)

22) Голо момче кроз гору пром'че и пронесе људску косу у зубима; (*чешаљ.*)

23) Вас свијет проћох, а дабову кожу не могах; (*свој осјем.*)

24) Зове госпа иза боровника — „превед'те ме, од кокоши вам се не бојим?“ (*змија.*)

25) Јѝла велика, листа широка, мјесто колико у љешника; (*барјак.*)

26) Изби лика све село свѝка, кад шѝде да слави нема што да стави; (*кокош.*)

27) Ја имам брата Алексу, саших му аљину сто клина и латица; (*кућа.*)

28) Трчи на сѝ а соли неће (*звоно на живинчету.*)

29) Што иде од дола до дола, свѝка — „тодора — тодора?“ (*звонце.*)

30) На дно мора тамбово јаве; (*црна у тушци.*)

ЂУРЂЕ Дјечије пјесме.

Србује Илија Златичанин.

Мајка Јову уз бешику.

Мајка Јова у бешику шика:

„Спавај Јово поживио мајци!

Спавај Јово у твоју бешику!

Коју сам ти скоро куповала.

Градили је с мора три мајстора:

Један кова, други позлаћива,

Трећи ставја од злата јабуке. —“

Мајка буди сина.

Зора руди мајка сина буди:

„Устај срце, грануло је сунце;

А ти спаваш и још не уставаш!“

Ата и надије.

Ата сједи у бацу, (јаму)

На свилену алацу.¹⁾

Ала јој га папуче,

На папуче димије;

Среташе је кадије:

1) Алаца: без свилани, свилени постав.

„Ајдмо Ато у бостан,
Да боремо ђулистан,
Да шећемо у јорган,
Да нам јорган мирише:
Као кита љубице,
И црвене рубрице! —“

Па женимо мећеда.

О Арапе Арапе!
Оплети ми чарапе;
Јер је сутра нећеља,
Па женимо мећеда
И његова сина:
Те ћемо пит вина,
Јес купуса гњила!“

Мали Јово.

Мали Јово ћукица:
Одлегла га грлица,
За водом, за гором,
За зеленом дубравом:
Дубрава се провали,
А оца се помами;
Оџиница миче,
Тек да липче. —

Оца и оџиница.

Акшам вика,
За вечеру пита:
За вечеру ништа,
Само једна пита...
Пита се провали,
Оца се помами:
Оџиница рика
Са вр Велебита;
Оца се кара,
Нестало му пара:
Оџиница уче
Изгубила кључе. —

Питања и одговори.

„Дил, дил, — ће си била?...“
„Дил, дил, — у Алила...“
„ „ — Што ти даде?...“
„ „ — Једну гуску. —“
„ „ — Камо гуска?...“
„ „ — Продадох је. —“
„ „ — Камо паре?...“
„ „ — Купих меса. —“
„ „ — Камо месо?...“
„ „ — Изједох га. —“

Изјела те цркавица,
И однесла грличица! —“

Осман Косман.

Трус, трус, кобиле:
Товар соли носиле.
„ Ђе сте синоћ ноћиле?...“
„ У Шћепана бана. —“
„ Што сте тамо чињеле?...“
„ У Шћепана ноћиле. —“
„ Што бан Шћепан чињаше?...“
„ Остра копја коваше. —“
„ За кога их коваше?...“
„ За Османа Космана. —“
— Бјеж' Османе Космане;
Јер ако те уфате:
Бачиће те у море;
А море је тврдо,
Ка бабино футо! —

Тата иде.

Благо, благо!.. тата иде:
Носи тицу без ноге,
И коњица вранца:
Прек поља танца!..
Танца танцурином:
Јасуће су по солдин;
Танце по динар,
То је само божји дар.

Баба изгубила тоболац.
Сликорику...
CRNOJEVIC

Паде баба у ријеку,
И изгуби тоболац:
Нађе јој га трговац. —
„Дај ми трго тоболац,
Ја ћу тебе пет овац,
И петоро јагањац
И лист од букве,
Да ти коњ пукне
На праг од куће;
И мало сламе,
Да ти кућа плане! —“

Возила се барна.

Возила се барка,
Пут Светога Марка:
Пуна барка пшенице
И попове ђечице...
Тата точи вина;
Мати мијеси погачу,
Да јој ђеца не плачу. —

Л И С Т А К.

БИЈЕШКЕ ЦРКВЕНЕ.

Приложници на корист црквама. — *Опћина Кућишка* у Ђеклићима набавила је у својој филијалној цркви на кућишта: једно потпуно свештеничко одјејање, два дарка и ваздух све од златоткане тканине. Од књига набавила је: једно јеванђеље, апостол, један службеник, једну минеју празничну и једну општу, једно молебно пјеније, једну пасхалију, један псалтир, један требник, и један часослов.

Опћина Петродолска у Ђеклићима набавила је својој филијалној цркви у *Петров до*: причесну чашу, дискос, звјездицу, ожицу, два дарка и ваздух.

Опћина Војковићка у Ђеклићима набавила је својој филијалној цркви у Ђеклићима: причесну чашу, дискос, звјездицу, ожицу све од чисто сребра, два дарка и ваздух, један свештенички стихар и једне наривнице. Од књига црквенијех набавила је: једно јеванђеље, један апостол, службеник, минеју опћу и празничну, осмогласник, триод песни, велики псалтир, и часослов све у тврдоме повезу.

Опћина Жупа Добрска у Ријечкој нахији набавила је својој парохијалној цркви сљедеће књиге: Јеванђеље, апостол, минеју опћу, празничну, службеник и два молебна пјенија.

Дасина Бошкова Пејовић приложила је храму Светога Великомученика *Димитрија* на Љуботињ једну обилату суму новаца, да се за исту купи један полијелеј (цвијет) и још неке потребите ствари за душу њених родитеља *Маркише* и *Маре Калуберовић*.

Јане Маркова Радчивића из Вуковаца приложила је једно велико канђело храму *Свете Тројице* у парохијалној цркви Вуковачкој.

Виде Кешова из Понара у Зети дала је слиједеће прилоге и то:

1) Храму *Свете Тројице* у Вуковцима једну суму новаца, да се купи што је најнужније; и два рала земље, да се од прихода исте пали канђело у Вуковачкој цркви за душу њених родитеља. 2) Храму Светога великомученика *Димитрија* у Бијело поље новчану помоћ.

Миширо Стојовић из Понара дао је новчану помоћ, да се купи што је најпотребније у храму *Свете Тројице* у Вуковцима.

Милован Милетин Буровић из Убала приложи једну кадионицу од кивејског сребра за душу свога оца *Милете* у парохијалној цркви Светога *Јована Крститеља* на Ублима.

Читуља преминулијех свештеника — *Велимир Бурановић* парох *Дарганички* у вјечност се преселио на Васкрсе 28 марта т. г. Покојник је вршио своје парохијалне дужности најдуже студије, да је и код својих парохијана лијепо име уживао, те су му и при Епској достојну почаст указали, желећи му блажени покој и вјечну успомену.

Јевтимије Шијеповић умировљени свештеник *Лајковички* у Зети преселио се у вјечност 5 априла т. г. Покојник се отликовао са својом смиреншошћу и издржљивошћу страдања међу Турцима, да је био достојни служитељ олтара Господњег, те су га свештеници и народ са пристојним почастима матери земљи предали. Бог му душу помиловао!

К Њ И Ж Е В Н О С Т.

Дошле су нам сљедеће мање или веће књиге:

— Шематизам православне епархије бокоторске, дубровачке и спичанске за годину 1893. Дубровник Српско-Дубровачка штампарија *А. Па-*

сарика. — Осим обичнога Шематизма доноси се њеколико биљежака и података, између којијех врло су важне њеколике старине, које је научно разјаснио г. **Ђорђе Стратимировић**, инжињир, који се бави врло успјешно са српским старинама. У овом су Шематизму разјасњене следеће ствари: „*Написи на цркви Св. Луке у Котору*“; — „*О цркви Св. Николе у Котору*“; — и „*Основање Манастира Прасквице*“; — Осим тога има и опис једнога старинскога Антимиса од попа **Обрена Лазаревића**, и њеколике црте о обновљеној фил. цркве *Усјековања Св. Јована на Велишће* (горњи Ораовац), и о освешћеној новог иконостаса у цркви *Ђиновићкој*. — Вриједно је сваке искрење хвале ревно настојање преосвештенога владике **Герасима**, који се тако прекрасно труди, да му тај његов Годишњак сваке године што занимивијем буде.

— **Ускршња посланица православног епископа далматинског Никодема**, пречасног кавалиера и сведу православног народа епархије своје. Страна 15 на илустрацији је написана у духу православне истинитости цркве, и пуна је изврсних хришћанских поука. Брани своје а на ње не напада: то је управо према духу просвјетнога времена.

— **Реч, говорена на Св. Саву 1893. у сали православне призренске богословије од Архимандрита Плармона С. Веснића**, ректора исте богословије. — У овој краткој, али прелијепој ријечи говор је: „**О домаћој слави и њеном значају за Српство**.“ — Тема је красно исцрипљена и важност је српске домаће славе јасно расвјетљена. Ово није њеко велико дјело; али је ипак чисто бисерово зрнце: читајте га, па ћете се увјерити. —

— **Из разнијех крајева. Нове приповијетке Сима Матавуља**. Мостар издање прве српске књижаре **Владимира М. Радовића**, 1893. са приповједачевом сликом. Цијена 75 новчића. У овом врло укусно штампаном сборнику на великој 8-ни, налазе се следеће приповјетке: „*Штошмар*“ „*Нови*

свијети у старом Розошкју“ „*Преображење*“ „*Дете*“ „*Нововерци*.“ — **О Матавуљевим** приповјеткама већ се је врло повољно изразила српска и хрватска критика. Код **Матавуља** немојмо тражити велике артистичне вриједности ни психологичкијех танчина и рефлексија поред свестране културне образованости, као што налазимо н. п. код **Лава Толстоја**, или код **Вернеа** или код **Д. Аамичи-а**, и овима подобнијех; али и пак он заноси читаоце лакоћом свог слога, богатством језика и природном слашћу приповједања, која се врло нашем народном начину приближује. Он своје предмете обично из народа узима, који не могу а да се недопадну народу, кад му се престаје у онакој искићеној и извезеној одори. — Ми с наше стране најтоплије препоручујемо ту књигу, у којој ће наћи наши читаоци и читаатељке доста лијепо забави и насладе.

— **Судије (Сућенице)**. Драмат у три чина од **Јована Сућенице** и прологом. По народном гласовању. Написао **Љубинко**. Музика од г. **Јосифа Маринковића**. **Београд** 1899. Штампано у штампарији код **Дурђевић**. Ово је дјело наградила Матица српска у Новом Саду. Цијена му је 1 динар. — Радујемо се и овој стечевини српскога позоришта, премда о њој не можемо никаква одлучна суда изрећи с вјештачкога гледишта особито музикалног. Ваља овака дјела на позорници виђети и чути, па тек онда оцијенити их. — **Љубинко** је добар српски пјесник; па у колико се појезије тиче: стихови су лаки и милозвучни, а и сам је прелет вјешто изведен. — Слава и пјеснику и композитору!

— **Главнијши пѣснопѣниа божественнои литургији, молебнаго пѣниа, Панихиды и всенощнаго Бдѣниа, предложеныя дѣла хора мужскихъ голосовъ Ст. В. Смоленскимъ Выпускъ I. Пѣснопѣниа божественнои литургији.** — С.-Петербургъ. Царовая скоропечатни П. О. Ябланскако, Лештуковъ пер, н-о 13. 1893. — Ово је гласбено дјело приложено уз „*Церковныя Вједомости*“, које издаје

Св. Синод. — У овој првој свесци сложена је сва Златоустова литургија с три Херувимске пјесме, међу којима једна је од Борњанскога (Борњанскога.) Има и за неђељу крстопклоњену и за Крстов-дан што посебице требају; а такађер и за Василијеву литургију. — Овако се ради у земљи гђе Бог помаже; а ми тај рад са своје стране најживље препоручујемо свијем нашијем црквенијем општинама, код којих се нотно пјевање у цркви употребљује.

— **Мала Катавасија**, зове се књига, која садржи одговоре и црквене пјесме, које се поју на недељној, празничкој и пређе освећеној служби, на призивању и на опелу за два дјечија гласа (сопран и алт) уредио **Тихомир Остојић**, професор српске вел. гимн. Новосадске. — У Новом саду, издање авторово 1893. Цијена 40 новч. — Гдје су год г. г. учитељи вјешти нотне пјевању, треба да би да они не буду без ове књиге, која је са свим zgodно за школе у Београду.

— **Војнички Буквар** саставио **К. Јокић** пешад. капетан П. класе. Београд. Штампано у Краљ.-српској државној штампарији 1893. — Овај буквар намјењен је новацима (рекрутима) који ступају у војску а не знаду читати. У њему се помоћу *слика* на најпрактичнији начин изучавају слова и слогови, те постепено долази се и до самога срицања и читања. Овај би буквар био добар и за наше црногорске војнике, кад би им се само уредили часови, макар и неђељнога предавања, сходно нашијем домаћијем околностима.

— **Мала рачуница**. Написао **Мих. Јовић**. Издање књижаре *Валожика* у Београду. Цена 50 пара дин. — Рачуница је ова састављена из самијех сличића и бројева од 1—20. За тим долазе четири таблице за *сабирање*, *одузимање*, *множење* и за *мјешовите рачуне*. На обадве стране задње корице донешено је „Упутство“ за рад са малом рачуницом. Дјеца помоћу овога метода добивају јасан појам о предаваноме броју, што иначе код ситне дјеце није баш лако постигнути. —

Ми је препоручујемо и нашијем школама по Црној Гори.

Други књижевни појави се огласи:

— С великијем весељем доносимо овај велеугодни Позив, који је најприје био штампан у „Гласу Црногорца“ Бр. 1. тек. год., кличући из најдубине срца „Живио **КЉАД ПЈЕСНИК!** . . Слава му!“ —

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

Његово Височанство **Књаз Никола I.** благоизволио је дорovati у корист „Зетскога Дјела“ право издавања својега дјела „**ПЈЕСНИК и ВИЛА.**“

Друштво „**Цетињске Четаонице**“ примило је на себе бригу другог издања помени тога дјела.

Дјело је већ ушло у штампу и брзо ће бити готово.

Ради онога дијела нашога народа, што се служи латиницом, један дио овога издања биће и латиницом штампан.

Цијена је књизи: на финијој хартији 70 новч.; на простијој 50 новч. Издање латиницом је само на финијој хартији.

Ове су цијене без поштанских трошкова.

Претплату из државе прима потписана *Управа*, а из иностранства г. *Петар Рамадановић* црногорски агент у *Котору*. (Сарајево, Dalmazia.)

Претплата се прима само плаћеним писмима.

Моле се сва Уредништва

изволе овај позив објелода-
и у својим листовима.

Цетиње, 15 Априла 1893.

Управа „Цетињске Читаонице.“

— Замољени, посве радо доно-
симо и ову окружницу г. **Вилима
Грабера** вијећничкога тајника кр.
банског стола у Загребу. (Опатиčka
ulica br. 27.)

Častim se javiti Vam, da sam
svršio svoje jur prije objavljeno djelo:
„Prava djece s osobitim obzirom na
brak, obitelj i nasljedstvo“. Djelo
sastoji iz dva svezka, koji sačinjavaju
jednu cjelinu, a pregled mu je po
stranah u velikoj osmini ovaj: **prvi
svezak:** predgovor XI.—XXIII., —
obći sadržaj XXV.—XXXII., — uvod
1.—19., — I. knjiga: naravno pravo
20.—32., — II. knj.: **OBĆERODNA
i poredjujuća etnologija** 33.—49., — III.
knj.: rimsko pravo 80.—100., — IV.
knj.: crkveno pravo: A. rimokatoličke
134.—190., — B. grčkoizточно pravo-
slavno 191.—221., — C. evangeličko-
protestantsko (početak) 222.—256., —
drugi svezak: crkveno pravo evangeli-
čkoprotestantsko (konac) 257.—265., —
V. knj.: ugarsko privatno pravo 266.
—387., — VI. knj.: austrijsko privatno
pravo 388.—576., — VII. knj.: pravo
Izraelacah 577.—645., — VIII. knj.:
pravo Muslomanah ili Muhamedanacah
646.—696., — stvarno kazalo 697.—825.
— Djelo, koje obseže 53 i $\frac{9}{16}$ arka ili
857 str., napisano je po izvorih i naj-
boljih pomagalih te sadržaje sijaset
citatah u njemačkom, staronjemačkom,
latinskom, grčkom, staroslavenskom, ma-
gјarskom, hebrejskom i arapskom jeziku,
reproduciranih izvornimi pismeni ovih
jezikah i providjenih s odgovarajućom
transkripcijom u latinici; ono jest
zanimivo i poučno za svakoga, koji živi
u obitelji u ma kom svojstvu, a od
praktične vriednosti za pravnike i ured-
nike svijuh strukah, za žупne urede
svih vjeroizповјestih itd., te se dobiva
izključivo kod pisca.

Pogodna cieua djelu, koje se pro-
daje samo cieuo, t. j. u dva svezka,
jest za vrieme od četrnaest danah još
iznimno kano u predplati, šest for., a
iza toga osam for. Poštarinu nosi na-
ručioc. Naručba je plativa u Zagrebu,
a obavlja se uz gotov novac ili pouze-
ćem; nu opriža se, da je oprava pouze-
ćem skuplja. Zato je najprikladnije, da
naručioc pripošalje poštanskom naput-
nicom cio predplatni iznos i 6 novč. za
tovarni list, a poštarinu platit će tad
sam, čim mu stigne djelo. Ekspedicija
jest bezplatna. Šiljanje pod omotom jest
nemoguće, jer djelo важе преко 1300
gramah.

— **Домаће благо**, лист за српску
породицу. Излази у Београду два пу-
та мјесечно 15. и 1. Уређује га С.
П. **Бајаловић** професор, Савомањска
улица бр. 11 (13). Годишња му је ци-
јена 10 динара или 5 фор., и овој
свесци одговориће на по и на четврт године.
— Читати пред собом I. свеску за фе-
бруар, а П. свеску за март тек. 1893
г., те ћемо само садржину прве свеске
деље рећи. Жељити, да по такој раз-
логности читатељи добију
увјерење о важности споменутога листа;
и тако, на првом је мјесту: „Наше
благо“ (цјесма **Љубинкова**). За тим
чланци: „Српкињама,“ „Потреба по-
слушности при васпитању,“ „Жена
у историји,“ „Нега здравља“ (дјечије
болести: Дифтерија), „Гајање биља“
(Сађење и пресађивање воћа), „Чудан
догађај,“ „Пабирици,“ „Насељеност
земљиног шара,“ „Афоризми,“ „План
за познавање недељних дана у го-
дини,“ „Таблица недељних дана,“
„Примери за употребу календара“ и
„Гласник“. К другој пак свесци при-
ложен је „Ценовник семена и биља
трговине **Тодора Мраовића**, Београд.
Теразије до „Балкана.“ — Ми са своје
стране топло препоручујемо нашим
читаоцима ово „Домаће благо“ пошто
ће у њему наћи доста лијепе поуке
и лепе забаве.

— Врло радо огласујемо још да је изи-
шао: „Poziv na pretplatu = Isповijesti
Svetoga Aurelija Avgustina. Preveo,

uvodom, bilješkama i kazalom popratio Antun Sasso. Profesor i knjižeheta na s. k. vel. realci u Spljetu. — За претплатнике је цијена 1 фор. 20 новч., а дућанска цијена бити ће касније 2. фор. Књига ће се штампати латиницом у Загребу и износити ће около 520 страна; а ако се скупи довољан број претплатника, онда ће ова књига имати неколике илустрације од г. А. Белића, професора рисања у Сплјету. — „Исповједи Св. Августина,“ јесу управо златна књига; а особито је од велике потребе Свештеницима, како једне тако и друге цркве: Зато немамо довољно ријечи, којима би смо најсвердније препоручили овај Сассов пријевод и српској публици; а особито православноме српском свештенству. — Сассо је добар познавалац латинскога језика; а међутим познаје врло добро и језик хрватски или српски како га Данчић назива: дакле имамо потпуна јамства да ова књига на службује обзира са свакога гледанга.

— Тако исто свештеницима је књига на претплату књига: „Историја српске цркве.“ Први период: Поетањак и развитак српске цркве до XII. вијека. — И: II. „Књига о степенима сродства.“ — Прва долази већ у штампу и заузимаће 10—12 штампаних табака; а друга ће заузимати 8—10 табака и три таблице. — Цијена је и једној и другој по двије аустријанске круне, или по два динара. Ко скупи 10 ком. добива обје књиге у награду за труд. — Ове је књиге написао преосвештени српски Епископ Никанор; а печатати ће се у Загребу код српске штампарије. Преосвештени списатељ ових књига који сад живи у Хрватској престоници, познат нам је добро по својој „Нолоканону о браку;“ те имамо довољно разлога држати, да ће и ова његова два дјела бити добра и корисна у нашој црковној, дослед слабо обрађеној књижевности: зато их најврше препоручујемо, особито нашијем свештеницима.

— Такођер примили смо од Књижаре Велимира Валожича у Београду,

Оглас на нову књигу „Од срца к срцу“ пише Јанко М. Веселиновић. Пет нових прича са сликама и илустрованим корицама: „Добричине“ — „Робијашица“ — „Паћеник“ — „Пустинак“ — „Божична радост.“ — Цијена је 1½ дин. — Ко наручи пет књига, добија једну бесплатно.

— Замољени радо доносимо овај „Српске књижевне Задруге“ позив: *на упис у чланство, или на прешплату.*

За друго коло књига (1893), и за друго издање првога кола (1892).¹⁾

Није се још навршила година дана, како се управа „Српске Књижевне Задруге“ обратила народу позивајући га у задругаре. Колико је год у осноталаца „Задруге“ било велико увјерење у корисност и потребу овога општега посла, ипак је одзив извршно премашио свака очекивања управина. Број пријављених чланова и уписаника знатно је прешао онај број примерака, који је управа, према свом најповољнијем очекивању, била припремила. Осим тога јавише се и напредно многи нови чланови и претплатници. Јако би број много већи био, кад би само управа имала још књига на расположењу. Да задовољити тражњу, управа је одлучила да, изузетно ове прве године, отвори понован упис на чланство или на претплату за друго издање првога кола, и одредила је томе послу рок до 10 јуна 1893 (закључно.) Посље тога рока моћи ће се књиге набавити само по повишеним књижарским цијенама. (Ове су цијене: за четврту књигу 3, а за остале по 2 динара; за свих седам скупа 15 динара.) Овим се о томе јавља читаоцима.

У исти мах управа „С. К. Задруге“ отвара овим упис и за друго коло књига, за 1893 годину. Управа се позива на ново на добре усуге

1) Ми још нијесмо овамо примили ни прво коло, и зато молимо славну „Српску Књижевну Задругу“ да нам пошаље прво коло својих књига за овамошње претплатнике; јер би се дотлен веома споро извела претплата за друго коло.

својих повјереника, задругара и пријатеља српске књиге у народу, да приступе уплаћивању и купљењу улога за ово друго коло књига, а рок им је најдаље до првог јануара 1894.

Управа се од њих нада да њихов лијеп одзив неће ни ове друге године изостати, те да се задружним прегалаштвом могне, из године у годину што потпуније, изводити план друштвених издања, којег је извршење смишљено за подужи низ година. Даљи одзив народни биће управи знак, колико је она ове године задовољила његова очекивања.

*

Према члану 8 друштвених правила улог или претплата, било на прво било на друго коло, износи; за добротворе најмање сто десет динара или седамдесет и пет форината једном за свагда, за осниваче десет динара или пет форината на годину, а за улагаче шест динара или три форинта на годину.

Новац или се предаје друштвеним повјереницима, гдје је и даље или се шаље у Биоград на адресу: „Српске Књижевне Задруге“.

У Биограду 10 априла 1893.

Председник „Српске Књижевне Задруге“ *Ст. Новаковић* с. р. Тајник *Љуб. Јовановић* с. р.

РАЗНЕ ВИЈЕШКЕ.

— **Висока отликовања.** — Дана 22 априла по новоме, славила су у Риму Њихова Величанства Краљ и Краљица талијанска свој *сребрни тир* (25 година од њихова вјенчања). Ова се слава продужавала неколико дана, а на њу се стекла кита одабранијех и високијех учасника из владаоцијех европскијех дворова. На ту славу дошао је и њемачки Цар са својом царicom; па између осталијех књажева, био је и наш Престолонаследник књаз Данило, као заступник свог Височанственог оца на споменутој прослави. Он је био са особитом пажњом сусретан код краљевскога двора, као што се види из самога краљева телеграма,

управљена нашем књазу и Господару, у којем Краљ **Умберто** јавља Његовом Височанству Књазу **Николи I**, да је њега отликовао својим највећим орденом *Ануницијаше* (Богородичина Благовјештења), по којем наш Господар постаје чланом савојскога Дома и краљевијем рођаком; а Престолонаследника велекрстом светијех **Маврихија** и **Лазара** (*Mauricio e Lazzaro*); те се у истом телеграму овим ријечима о нашем Престолонаследнику Краљ изражава: „*Присуство Вашег сина, ког сам имао задовољство оцијенишити високо и благодно својства.*“

— Овакве златне ријечи изговорене једнијем славнијем врлијем и веледушнијем владаром, сусједом Црне Горе, не смје наша домаћа кронака пропусти а да их не забиљежи, како би оне у што дуготрајнијој упомени заостале. Код јуначкога црногорскога народа: да што ће остати и она два брата његова, мелодањена на челу „Гласа Црне Горе“ у 16 броју т. г. а поименице, један као што је већ споменуто, а други је **Н. Величанство Краљ Умберто** отпремио. **Н. Височанству** нашим **Господару**, и други, нашијем Књазом отповраћеним у исти дан талијанском Величанству, у ком се између осталог и ово вели: „*Ови изрази нијесу него један слаби одјек истинитих и искрених осјећања поштовања и неограничене оданости, који ме нијесу никада преставали узбуђивати према Вашем Величанству и Њеном Величанству Краљици.*“ —

Наш је Свијетли Престолонаследник још у истој пригоди учинио посјету глави све католичке цркве, великому **Лаву XIII**. — Св. Отац, уставши на ноге, примио га је најљубазније, забавио се с њим један четврт сахата, и при одлазку подјелио њему, Високом књажевском Дому и свему јуначком народу црногорском, свој свети благослов.

Како пак чујемо са више вјеродостојнијех страна, није само у краљевском талијанском Двору **Н. Свјетлост** наш Престолонаследник чинио најпријатнији утисак, него је он такођер и код римскога грађанства осо-

бите симпатије према себи узбуђивао а чије ни могло друговачије бити, пошто се у њему усређава дика, благод и милосрдноост његове предивне мајке уз понос, срчаност и честитост славом овјенчаног његова оца.

Ко год зачне честито да живи:
Сав му вијек мора честит бити....
Ко ловоре у младости њиви:
Стар ће себи неумрлост свити. —

Ти млад поче врло вршит дјело,
Да те оно до сунашца вине;
Златном круном, да т' окити чело:
Сивог орла — вилонити сине! —

— Велико-кикиндска добротворна задруга Српкиња, послала нам је сљедећи позив. — Славном уредништву „Просвјете“, Цетиње.

Ове се године навршује двадесет година како је постала добротворна женска задруга у Вел. Кикинди.

Кроз пуних двадесет година задруга се постојано старала да истакнутој циљеви што најбоље

Рад и успјес иени то најбоље свједоче.

двадесет година на и ефекта српске задруге а нарочито женске, значи много, — казују сталност, која изискује самопрегора и челичности;

двадесет година истрајног рада јасно говоре, колико добротворства могу и женске, могу Српкиње потребнима да учине.....

Задруга је вољна да своју двадесетгодишњицу свечано прослави. Управни одбор је закључио да ту прославу одржи ове године лицем на Турђев дан.

Тога дана одржаће се у храму божјем „Благодарење“ а за тим свечана сједница у којој ће управни одбор поднијети извјештај о двадесетогодишњем раду задруге ове. Том приликом донијеће се и закључак, да се у Кикинди, уз припомоћ осталих задруга Српкиња, после пет година, приреди изложба женског ручног рада, изложба рукотворина српске домаће радиности. У вече „Бесједа“ са одабраним распоредом.

Ми се обраћамо Вама и позивамо Вас на ову прославу нашу, како би

што достојанственија, што свечанија била. ¹⁾

Молимо све који су вољни одазвати се нашем позиву да се потписаној предсједници за времена пријаве, — да би се одбор могао постарати за станове.

Ми Вас српски поздрављамо и радосно очекујемо!

У Вел. Кикинди, априла 1893.
Нина Петровић, предсједница.
Сидра Паву, потпредсједница. Мисаило Косић, тајник.

1) То што нијесмо могли лично учинити, увјеравамо честите Српкиње вишеспоменуте задруге, да смо код њихове Турђевданске Бесједе српском душом присуствовали и с њима дијелили ону чисту радост, коју свако благородно срце потпуно осјећа у сличнијем приликама. Живиле Велико-Кикиндске Српкиње задружнице, и све више и више за добротворство улагале потхвате својих племенитих српских осјећаја!... Слава!...

ОТПИСИ И ПОРУКЕ.

Славном Уредништву „Церковныхъ Вѣдомостей“ у Петроград. — Наредили смо издавати у славном Уредништву пошашу свеколике свеске „Просвјете“, које су дослед изишле. Притом није наша кривица, што је само прва свеска том слав. Уредништву послана, а остале нијесу. Администрација наша која шаље редовито свакога мјесеца „Просвјете“ по 55 свезака Св. Синоду, мислила је да јој не треба слати посебнијех свезака „Црквенијем Вједомостима“, па се томе случају само таква погрешка приписати може. — Наше Уредништво пак употребљује ову прилику, да изјави тој славној „Редакцији Церковныхъ Вѣдомостей“ своју дубоку благодарност, за врло угодно рецензију, коју је о 1-ој свесци наше „Просвјете“ објелоданила у свом овогодишњем Бр. 9, уз изјаву, да нам је најдрагоцјенији суд, који нам с тога мјеста долази; те ће се ово Уредништво особито радовати, ако се и у напријед види почашњено велеуваженијем мњењима те слав. Редакције.

Преч. Госп. Станикивићу. Нов. Св. Иван. — Уредно смо примили Вашу претплату за цијелу годину; а поименице до конца октомбра т. г. Срдачна Вам хвала!

Високопреч. Консистор. Архимандриту Госп. Доситеју Јовићу. За дар. — Примили смо у реду Вашу претплату и за другу половину године, с уштивом напоменом да се она свршава концем овогодишњег мјесеца октомбра, а не свршетком 1893. — Здравствујте!